

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA, O.P.S.

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T138 Globální podnikání a finanční řízení podniku

SNÍŽENÍ HODNOTY AKTIV V ÚČETNÍCH ZÁVĚRKÁCH OBCHODNÍCH KORPORACÍ

Bc. Kateřina DOHNALOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Josef Horák, Ph.D.

Tento list vyjměte a nahrad'te zadáním diplomové práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s vnitřním předpisem ŠKODA AUTO VYSOKÉ ŠKOLY o.p.s. o zveřejňování závěrečných prací Směrnice Vypracování závěrečné práce.

Jsem si vědoma, že se na tuto práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, zejména pak § 35 odst. 3, tzn., že ŠAVŠ nezasahuje do mých práv v případě využití této práce pro vnitřní potřebu a § 60 – školní dílo. Beru na vědomí, že ŠAVŠ má právo na uzavření licenční smlouvy k této práci za obvyklých podmínek. Užiju-li tuto práci, nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti ŠAVŠ. V tomto případě má ŠAVŠ právo ode mne požadovat příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to až do jejich skutečné výše.

V Mladé Boleslavi dne

Vlastnoruční podpis

Děkuji Ing. Josefu Horákovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, trpělivost, poskytování cenných rad a informačních podkladů.

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů.....	6
Úvod.....	7
1 Deskripce problematiky snížení hodnot aktiv v účetnictví	9
1.1 Základní pilíře účetního výkaznictví.....	9
1.2 Zásada opatrnosti.....	10
2 Snížení hodnoty aktiv podle českých účetních předpisů.....	11
2.1 Odpisy	11
2.2 Dlouhodobý majetek.....	13
2.3 Zásoby	13
2.4 Pohledávky.....	14
3 Snížení hodnoty aktiv podle IFRS.....	15
3.1 Odpisy	17
3.2 Dlouhodobý majetek.....	20
3.3 Zásoby	24
3.4 Pohledávky.....	25
4 Snížení hodnoty aktiv podle US GAAP	28
5 Analýza vybraných účetních závěrek podniků působících v oblasti automobilového průmyslu v České republice	33
5.1 Dlouhodobý majetek – odpisy, opravné položky	34
5.2 Opravné položky k zásobám	38
5.3 Opravné položky k pohledávkám	40
6 Vyhodnocení zjištěných poznatků a návrh řešení vedoucích ke zlepšení současného stavu	44
6.1 Vyhodnocení	44
6.2 Doporučení.....	47
Závěr	49
Seznam obrázků a tabulek.....	55

Seznam použitých zkratk a symbolů

IFRS	International Financial Reporting Standards
IAS	International Accounting Standards
US GAAP	Generally Accepted Accounting Principles in the United States
FAS	Financial Accounting Standards
ČÚS	České účetní standardy
ZÚČ	Zákon o účetnictví
ČR	Česká republika
DM	Dlouhodobý majetek
OP	Opravná položka
např.	například
tzn.	to znamená

Úvod

Rizika a nejistoty spojené s podnikáním by měly být zobrazeny v účetních výkazech, a informace poskytované účetnictvím by u jejich uživatelů neměly vzbuzovat nepřiměřená optimistická očekávání. Účetnictví by mělo zobrazovat ekonomické postavení podniku bez jakéhokoliv zkreslení, protože účetní výkazy jsou převážně jediným zdrojem finančních informací pro vlastníky podniku či investory a známkou ekonomické prosperity. Velmi důležitou roli hraje správné vykázání hodnot aktiv, která nejsou nadhodnocena, a proto by se měla pečlivě hlídat a testovat na snížení hodnoty. Pokud taková situace nastane a ke snížení existuje důvod, je nutné tyto skutečnosti promítnout do účetnictví. Jednotlivé účetní úpravy k této problematice přistupují různě, ale i přesto lze nalézt určité společné znaky.

Podkladem pro výzkum je databáze dodavatelů společnosti ŠKODA AUTO, a.s. a její tuzemští dodavatelé. Z této databáze byla náhodným výběrem vybrána každá pátá společnost. U těchto společností se posuzovaly informace z účetních závěrek za čtyři po sobě jdoucí účetní období (2011, 2012, 2013 a 2014). Vzhledem k povaze účetních závěrek, které jsou dostupné pouze ve formátu pdf, bylo nutné u každé společnosti ručně otevřít a nalézt veškeré relevantní informace pro tento výzkum.

Cílem této diplomové práce je analyzovat účetní závěrky obchodních korporací působících v odvětví automobilového průmyslu v České republice z pohledu snížení hodnoty aktiv.

V první kapitole byla provedena deskripce problematiky snížení hodnot aktiv v účetnictví a její úzké spojení se základními účetními pilíři (zásada opatrnosti, akruální báze a předpoklad trvání podniku).

Kapitola druhá se zaměřuje na oblast snížení hodnoty dlouhodobého majetku, zásob a pohledávek podle českých předpisů a jejich způsob určení hodnoty a následné vykázání snížení této hodnoty. Kapitola třetí naopak vymezuje způsob určení a vykázání snížení hodnoty dlouhodobého majetku, zásob a pohledávek podle Mezinárodních účetních standardů IFRS a zmiňuje hlavní rozdíly oproti české legislativě. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na vykázání a zjištění snížení hodnoty dlouhodobého majetku, zásob a pohledávek z pohledu Obecně

uznávaných účetních zásad ve Spojených státech US GAAP a na jejich podobnost či odlišnost od IFRS a českých předpisů.

V páté kapitole byla provedena analýza účetních závěrek celkem 172 společností, které účtují podle českých předpisů a zveřejnily účetní závěrky v každém roce v období 2012 - 2014. Pozornost byla věnována odpisům, které trvale snižují hodnotu aktiva a opravným položkám, které naznačují přechodné snížení hodnoty aktiva. Analýza se především zaměřuje na použité metody odpisování a účtování, zejména tvorbu opravných položek k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám.

Šestá kapitola se zabývá syntézou dílčích poznatků a celkově vyhodnocuje zjištěné poznatky z provedené analýzy a navrhuje doporučení, jejichž implementace by mohla vést ke zlepšení k věrnějšímu vykázání aktiv v souladu se zásadou opatrnosti a dodržení principu věrného a poctivého zobrazení.

1 Deskripce problematiky snížení hodnot aktiv v účetnictví

Uvedená kapitola se zabývá problematikou snížení hodnot aktiv v účetních výkazech, která je úzce spojena se základními pilíři účetnictví a zásadou opatrnosti. Kapitola uvádí tři účetní principy, které s touto problematikou souvisí, a na kterých jsou budovány účetní systémy - zásada opatrnosti, předpoklad trvání podniku a akruální báze.

1.1 Základní pilíře účetního výkaznictví

Mezi zásadní principy podvojného účetnictví se řadí akruální princip a předpoklad trvání účetní jednotky. Akruální princip vyžaduje, aby veškeré hospodářské transakce byly přiřazeny k období, ke kterému dané případy věcně a časově náleží. Transakce musí být zaznamenány v momentě, kdy nastaly, bez ohledu na to, kdy je realizován příjem či výdaj peněz. Výsledek hospodaření se na akruální bázi zjistí odečtením nákladů od výnosů. Pro dodržení akruálního principu je nutné zaznamenat odložené a akruální položky. Odložené položky představují případy, kdy v daném období došlo k výdaji či příjmu peněz, ale samotný náklad nebo výnos vznikne až v období budoucím. Opakem odložených položek jsou akruální položky, kdy vznikl výnos nebo náklad v běžném období a k příjmu či výdaji peněz dojde v budoucím období (Bokšová, 2013).

Informace obsažené v účetních výkazech dále vychází z předpokladu, že podnik bude v budoucnosti dále provozovat svoji činnost a nechce ani není nucen svou činnost likvidovat či omezit. Pro uživatele účetních výkazů je nedodržení zásady trvání podniku podstatná informace, jelikož v případě finančních obtíží a přistoupení k likvidaci dochází ke změně ocenění vykazovaných aktiv a pasiv. Při nedodržení předpokladu trvání budou aktiva vykázána v tržních cenách, tedy v cenách, za které je bude možné prodat. Naproti tomu, při dodržení zásady trvání bude hodnota aktiv odrazovat možný ekonomický prospěch daných aktiv v budoucnosti. Z tohoto předpokladu vychází další účetní zásady, jako zásada periodicity, zásada konzistence mezi účetními obdobími a zásada opatrnosti (Bokšová, 2013).

1.2 Zásada opatrnosti

S podnikáním jsou spojena určitá rizika a neurčitosti, které by měly být zobrazeny v účetních výkazech. Nepromítnutí rizik do účetních výkazů by mohlo vzbudit nepřiměřená optimistická očekávání u jejich uživatelů. *“Do výkazů by se měla promítnout oprávněně očekávaná snížení ekonomického prospěchu”* (Bokšová, 2013, str. 194).

V ideálním případě by náklady měly být rozpoznány a zachyceny do účetnictví v okamžiku prvotního rozpoznání a očekávané zisky až v momentě realizace. Aktiva a výnosy by účetní jednotka neměla nadhodnocovat a naopak, závazky a náklady by neměla podhodnocovat (Bokšová, 2013).

V konečném důsledku se vykazují hospodářské výsledky, které neodpovídají skutečnosti, jelikož aktiva budou pravděpodobně oceněna pod běžnou tržní cenou nežli nad ní, a výsledek bude nabývat nejnižší z možných hodnot. Tím dochází k vykázaní hospodářských výsledků, které jsou oproti skutečnosti podhodnoceny (Procházka, 2013).

Respektování zásady opatrnosti se v současnosti většinou vykazuje:

- 1) detailními požadavky, které vymezují okamžik rozpoznání a vykázaní výnosu,
- 2) tvorbou rezerv na budoucí ztráty a rizika,
- 3) a testováním, zda nedošlo k poklesu hodnoty aktiv (Procházka, 2013).

Jednotlivé účetní úpravy (České účetní standardy, IFRS, US GAAP) k zásadě opatrnosti a problematice snížení hodnoty aktiv přistupují různě, ale i přesto lze nalézt určité společné znaky.

2 Snížení hodnoty aktiv podle českých účetních předpisů

Mezi české předpisy pro účetní jednotky lze zařadit zákon o účetnictví (ZÚČ) a České účetní standardy (ČÚS), které se účtují na základě vyhlášky č. 500/2002 Sb. Test na snížení hodnoty majetku se provádí na základě inventarizace a je nutné rozlišit, zda se jedná o trvalý či přechodný pokles hodnoty aktiva. V případě trvalého znehodnocení se pokles zaznamená zaúčtováním jednorázového odpisu. U dočasného poklesu se vytváří opravná položka.

2.1 Odpisy

Odpisy představují peněžní vyjádření trvalého snížení hodnoty majetku během účetního období a podle českých předpisů se člení na odpisy:

- řádné,
- mimořádné,
- daňové
- a účetní.

Řádné odpisy snižují hodnotu majetku postupně během doby používání v důsledku morálního zastarávání, fyzického opotřebení nebo uplynutím doby, na kterou byl pořízen. Naopak mimořádné odpisy snižují hodnotu majetku jednorázově, a to z různých důvodů, např. neopravitelné poškození nebo vyřazení nepotřebného majetku. U neodepisovaného majetku se mimořádný odpis účtuje na daný účet majetku a přímo snižuje jeho hodnotu. U odpisovaného majetku se snižuje hodnota nepřímo použitím účtu oprávek.

Daňové odpisy snižují daňový základ a jejich uplatnění a výši stanovuje zákon o daních z příjmu. Účetní odpisy nejsou daňově účinné a jejich výši a uplatnění stanovuje zákon o účetnictví.

Účetní odpisy se tvoří podle uvážení účetní jednotky v souladu s předpisy a tak, aby vyjadřovaly skutečné snížení hodnoty majetku. Předmětem odpisování je dlouhodobý hmotný majetek, dlouhodobý nehmotný majetek a technické zhodnocení s určitými výjimkami uvedenými v předpisech.

Pro stanovení účetního odpisu je nutné znát odhad výkonnosti aktiva, pořizovací náklady, dobu použitelnosti aktiva a odhadnutou zbytkovou hodnotu aktiva.

Pro výpočet může účetní jednotka použít různé odpisové metody:

- metody časové (lineární nebo zrychlené),
- metody výkonové,
- a u vybraného majetku metoda komponentního odpisování (Bokšová, 2013).

Za nejpřesnější metodu odpisování se považují odpisy založené na výkonu, tedy výkonová metoda, která věrně zachycuje skutečně dosažené výkony aktiva, u kterého lze určit objem výkonů (viz 2, 3). V případě, kdy nelze zjistit či měřit výkon aktiva, mělo by se využít odpisů časových. Lineární časové odpisy jsou v praxi nejpoužívanější a používají se u dlouhodobého majetku, který podniku přináší rovnoměrný prospěch, v každém roce je užitečnost stejná (viz 1). Naopak zrychlené časové odpisy se používají u dlouhodobého majetku, který je v prvních letech výkonnější než v letech následujících. Mezi zrychlené metody patří metoda DDB – metoda zmenšujícího se základu, která je založena na klesající odpisové základně a konstantní odpisové sazbě a metoda SYD – metoda sumace čísel, která je založena na konstantní odepisovatelné základně a klesající odpisové sazbě (Bokšová, 2013).

$$\text{Výpočet lineárního ročního odpisu} = \frac{\text{pořizovací cena} - \text{zůstatková hodnota}}{\text{doba použitelnosti}} \quad (1)$$

$$\text{Výpočet výkonového odpisu na jednotku} = \frac{\text{pořizovací cena} - \text{zůstatková hodnota}}{\text{předpokládaný maximální výkon}} \quad (2)$$

$$\text{Výše ročních výkonových odpisů} = \text{výkonový odpis na jednotku} \times \text{výkon uskutečněný v daném účetním období} \quad (3)$$

U dlouhodobých aktiv složených z více významných částí s různou dobou životnosti se používá metoda komponentního odpisování, která byla v ČR zavedena v roce 2010. Touto metodou se aktivum rozloží na jednotlivé komponenty, které se budou odepisovat samostatně v závislosti na době použitelnosti. Příkladem aktiva s významnou komponentou je např. letadlo

s odhadovanou dobou použitelnosti 13 let a jeho motor, který vyžaduje výměnu již po 4 letech (Bokšová, 2013).

2.2 Dlouhodobý majetek

K datu účetní závěrky se dlouhodobá hmotná a nehmotná aktiva podle českých předpisů oceňují historickými náklady sníženými o oprávkami, a případné opravné položky. Pokud se na základě inventarizace zjistí, že došlo k trvalému znehodnocení či poškození majetku, zachytí se toto trvalé snížení do nákladů běžného období a ve prospěch účtu majetku (Bokšová, 2013).

V případě, kdy k datu závěrky aktivum nezajišťuje předpokládaný ekonomický prospěch, dochází k přechodnému snížení hodnoty aktiva, a s respektováním zásady opatrnosti se vytvoří opravná položka k danému majetku. Účetní jednotka porovnává netto hodnotu majetku, tedy zůstatkovou cenu sníženou o případnou opravnou položku, s jeho užitnou hodnotou, která vyjadřuje ekonomický prospěch. Oproti IFRS česká legislativa nevymezuje postup pro stanovení užitné hodnoty, nebo její přesné vymezení, a tento nedostatek otevírá prostor ke zkreslení informací při stanovení opravné položky (Bokšová, 2013).

Opravné položky se tvoří pouze v modelu historických nákladů a mohou se tvořit maximálně do 100 % hodnoty aktiva. V případě zániku důvodu přechodného snížení se opravná položka rozpustí ve prospěch nákladů a to maximálně do výše původního ocenění při nabytí. U případného zvýšení hodnoty aktiva se nemůže vytvářet opravná položka z důvodu zachování zásady opatrnosti (Bokšová, 2013).

Stejná pravidla ohledně snížení hodnoty platí pro dlouhodobý hmotný, tak i nehmotný majetek. Goodwill se podle českých předpisů a na rozdíl od IFRS na snížení hodnoty netestuje, a ani se k němu nevytváří opravné položky. Je pouze předmětem odpisování.

2.3 Zásoby

Při inventarizaci zásob se porovnává jejich užitná hodnota s jejich účetní hodnotou. V případě, kdy je účetní hodnota vyšší než užitná hodnota zásob a snížení je dočasného charakteru, vytvoří se opravná položka. Pokud by se jednalo o snížení trvalé, rozdíl se projeví v nákladech – manka a škody, a zároveň se sníží hodnota zásob na skladě. Užitná hodnota u zásob je nižší z účetní

hodnoty nebo čisté realizovatelné hodnoty. Čistá realizovatelná hodnota představuje prodejní cenu sniženou o náklady spojené s prodejem. Tímto způsobem jsou v systému IFRS posuzovány pouze zásoby určené k prodeji (Bokšová, 2013).

2.4 Pohledávky

Snížení hodnoty pohledávek naznačuje skutečnost, kdy uplynula lhůta splatnosti pohledávky, naskytla se finanční tíseň dlužníka nebo samotné chování dlužníka naznačuje neochotu zaplatit. Podle českých předpisů se opravné položky k pohledávkám tvoří v případě, zda je nepravděpodobné, že bude plně splacena a vymezuje tři způsoby, jak snížení v účetnictví zachytit:

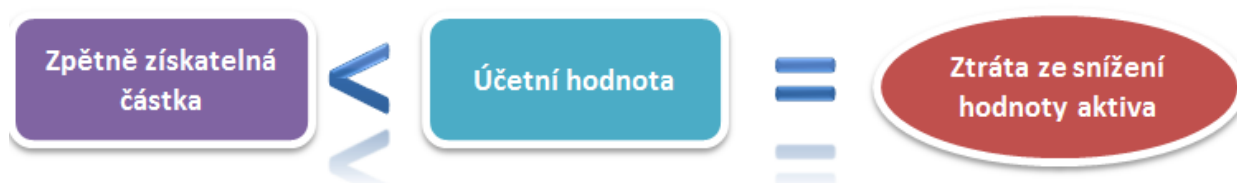
1. opravné položky podle zvláštního právního předpisu,
2. ostatní opravné položky k pohledávkám a
3. odpis pohledávek.

Opravné položky podle zvláštního předpisu se řídí zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, jenž vymezuje, ke kterým pohledávkám je možné opravné položky tvořit a v jaké výši. Tyto položky se tím stávají daňově uznatelným nákladem. Ostatní opravné položky nejsou daňově uznatelným nákladem a tvoří se v případě, kdy není možné tvořit daňově opravné položky nebo kdy je třeba hodnotu pohledávky snížit více, než umožňuje zákon o rezervách. K odpisu pohledávky dochází v momentě, kdy se pohledávka stane nedobytnou. Při odpisu pohledávky je možné použít metodu přímého odpisu a metodu nepřímého odpisu (Vašek, 2014).

3 Snížení hodnoty aktiv podle IFRS

Kapitola rozebírá problematiku snížení hodnoty aktiv podle Mezinárodních účetních standardů IFRS a zaměřuje se na odlišnosti v porovnání s českými předpisy.

Mezinárodní standard IAS 36 je jedním z nejrozšířenějších standardů v oblasti snížení hodnoty aktiv a stanovuje postupy, kterými účetní jednotka zajistí, že jsou její aktiva vedena v částce, která nepřevyšuje jejich zpětně ziskatelnou částku. Obrázek 1 znázorňuje situaci, kdy účetní hodnota aktiva převyšuje zpětně ziskatelnou částku, tzn. částku, která bude získána zpět prostřednictvím užívání nebo prodeje aktiva, a tím se klasifikuje dané aktivum jako aktivum se sníženou hodnotou a musí se vykázat ztráta ze snížení hodnoty aktiva, která sníží výsledek hospodaření daného roku (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Zdroj: Vlastní

Obr. 1 Základní schéma IAS 36 Snížení hodnoty aktiv

IAS 36 se použije v účetnictví pro snížení hodnot veškerých aktiv s výjimkou:

- a) zásob (IAS 2),
- b) aktiv vzniklých ze smluv o zhotovení (IAS 11),
- c) odložené daňové pohledávky (IAS 12),
- d) finančních aktiv, která jsou zahrnuta do rozsahu působnosti IAS 39
Finanční nástroje: účtování a oceňování,
- e) aktiv, která vyplývají ze zaměstnaneckých požitků (IAS 19),
- f) investic do nemovitostí, které jsou oceňovány reálnou hodnotou (IAS 40),
- g) odložené akvizice a nehmotná aktiva plynoucí ze smluvních práv pojistitele v rozsahu IFRS 4,

- h) biologických aktiv týkající se zemědělské činnosti, která jsou oceněna reálnou hodnotou sníženou o prodejní náklady (IAS 41),
- i) dlouhodobých aktiv klasifikovaných jako držených k prodeji v souladu s IFRS 5 (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Při posuzování, zda existuje náznak možného snížení hodnoty aktiva, musí účetní jednotka vzít v úvahu minimálně následující náznaky (IAS 36, odstavec 12, Úřední věstník Evropské unie, 2008):

- a) tržní hodnota aktiva se během období snížila významně více, než se dalo předpokládat v důsledku plynutí času nebo normálního užívání
- b) tržní úrokové sazby a jiné výnosové míry investic během období vzrostly a tento nárůst ovlivní diskontní sazbu použitou při výpočtu hodnoty z užívání aktiva a významně sníží jeho zpětně získatelnou částku
- c) během období nastaly významné změny s negativním dopadem na účetní jednotku v technologickém, tržním, ekonomickém či legislativním prostředí, v němž jednotka působí, nebo na trhu, do něž dané aktivum náleží (nebo k takovým změnám dojde v blízké budoucnosti)
- d) účetní hodnota čistých aktiv je vyšší než její tržní kapitalizace
- e) je k dispozici důkaz o zastarávání či fyzickém poškození aktiva
- f) je k dispozici důkaz z interního výkaznictví, který naznačuje, že ekonomická výkonnost aktiva je nebo bude horší, než se předpokládalo
- g) během období nastaly významné změny s negativním dopadem na jednotku v rozsahu nebo způsobem, v němž je aktivum užíváno, nebo v němž se předpokládá, že bude užíváno, či k takovým změnám dojde v nejbližší budoucnosti. Tyto změny zahrnují vznik nečinnosti aktiva, plány na ukončení nebo restrukturalizaci činnosti, k nimž aktivum náleží, plány na prodej před původně očekávaným datem a přehodnocení doby použitelnosti z neurčitelné na konečnou.

Výše vypsáné náznaky v odstavci 12 nejsou vyčerpávající. Účetní jednotka může identifikovat jiné náznaky možného snížení, a v tom případě se vyžaduje určení zpětně získatelné částky daného aktiva. V případě goodwillu se provádí test snížení hodnoty podle odstavců 80-99 (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

3.1 Odpisy

Mezinárodní standardy IAS 38 a IAS 16 popisují odpisování dlouhodobých hmotných a nehmotných aktiv a definují odpis jako *“systematickou alokaci odepisovatelné částky aktiva po celou dobu jeho použitelnosti”* (IAS 16.6).

Účetní jednotka sestavující výkazy v souladu s IFRS má za povinnost uplatňovat komponentní odpisování, tedy každou významnou část/komponentu aktiva s odlišnou dobou použitelnosti musí odepisovat samostatně. Významná komponenta se posuzuje na základě poměru jejích pořizovacích cen a celkové pořizovací ceny daného aktiva.

Podobně jako u českých předpisů musí účetní jednotka zvolit metodu odpisování, která nejpřesněji zobrazuje předpokládaný způsob spotřebování budoucího ekonomického prospěchu z aktiva. Pro výpočet může účetní jednotka použít různé odpisové metody:

- časové metody (lineární či zrychlené)
- a metody výkonové.

U metody lineárních odpisů je výše odpisu stejná po celou dobu použitelnosti aktiva a rovnoměrně alokuje odepisovatelné částky tzv. zbytkovou hodnotu. Neodepisuje se celá pořizovací cena, ale pouze odpisová základna. Aplikaci zbytkové hodnoty české předpisy umožňují, ale obvykle není využívána, jelikož zákon o dani z příjmu ji považuje za nulovou.

Zbytkovou hodnotu, která se obdrží vyřazením aktiva na konci předpokládané doby použitelnosti, musí účetní jednotka sama odhadnout a případné spojené náklady s vyřazením zohlednit. U odhadu doby použitelnosti hmotných aktiv vychází účetní jednotka ze svých zkušeností s podobnými aktivy a může ho stanovit např. počtem let používání nebo předpokládaným počtem vyrobených výrobků. U nehmotných aktiv je nutné stanovit, zda se jedná o aktivum s konečnou dobou použitelnosti nebo s neurčitou dobou. Standard zmiňuje řadu faktorů, které by účetní jednotka měla při stanovení zohlednit, např. odvětví, kde je aktivum používáno, typy opotřebení nebo standardní životní cyklus aktiva. V případě, kdy podle analýzy relevantních faktorů neexistuje omezení na období, ve kterém aktivum bude přinášet peněžní příjmy, považuje se aktivum za aktivum s neurčitelnou dobou použitelnosti (Dvořáková, 2017).

Nehmotná aktiva s neurčitou dobou použitelnosti nejsou předmětem odpisování a ročně se testují na snížení jejich hodnoty.

Metoda výkonových odpisů a zrychlených odpisů odpovídá českému způsobu. U zrychlené metody může účetní jednotka využít jak metodu snižujícího se základu – DDB, tak metodu sumace čísel – SYD, kterou mezinárodní standardy přímo nezmiňují, ale zároveň nezakazují její použití.

Modelový příklad řeší problematiku odpisů v souvislosti se zohledněním či nezohledněním zbytkové hodnoty při výpočtu ročního odpisu.

Příklad

Společnost pořídila automobil na konci roku 2016 v pořizovací hodnotě 700 000 Kč. Životnost se stanovila na 5 let a majetek s plánem prodeje po uplynutí této doby. Automobil se začal odepisovat v lednu 2017. Roční rovnoměrný odpis je vypočten v hodnotě 140 000 Kč (pořizovací cena vydělená počtem let životnosti) a během 5 let se celá pořizovací hodnota automobilu odepíše. Tabulka 1 znázorňuje odpisový plán bez zohlednění zbytkové hodnoty.

Tab. 1 Rovnoměrné odpisy bez zohlednění zbytkové hodnoty

Rok	Roční odpis	Stav účtu oprávek	Zůstaková cena
2017	140 000 Kč	140 000 Kč	560 000 Kč
2018	140 000 Kč	280 000 Kč	420 000 Kč
2019	140 000 Kč	420 000 Kč	280 000 Kč
2020	140 000 Kč	560 000 Kč	140 000 Kč
2021	140 000 Kč	700 000 Kč	0 Kč

Zdroj: Vlastní

Tabulka 2 naopak znázorňuje odpisový plán majetku, který zohledňuje stanovenou zbytkovou hodnotu v částce 70 000 Kč. Výpočet ročního odpisu je obdobný jako v předchozím případě, pouze se pořizovací cena nejprve sníží o zbytkovou hodnotu a poté se vydělí počtem let životnosti. Roční odpis tak bude v částce 126 000 Kč. Rovnoměrné odpisy jsou tak nižší, a mají menší dopad do

výsledku hospodaření nežli v předchozím případě, který zbytkovou hodnotu nebere v úvahu.

Tab. 2 Rovnoměrné odpisy se zohledněním zbytkové hodnoty

Rok	Roční odpis	Stav účtu oprávek	Zůstaková cena
2017	126 000 Kč	126 000 Kč	574 000 Kč
2018	126 000 Kč	252 000 Kč	448 000 Kč
2019	126 000 Kč	378 000 Kč	322 000 Kč
2020	126 000 Kč	504 000 Kč	196 000 Kč
2021	126 000 Kč	630 000 Kč	70 000 Kč

Zdroj: Vlastní

Na konci roku 2021 společnost prodala automobil za 58 000 Kč. Tabulka 3 znázorňuje dopad do výsledku hospodaření v situaci, kdy účetní jednotka zohlednila zbytkovou hodnotu majetku a kdy naopak zbytkovou hodnotu nevyužila. Na první pohled je zde patrný rozdíl mezi výsledkem hospodaření při zohlednění zbytkové hodnoty, který vykazoval ztrátu 12 000 Kč, a výsledkem hospodaření bez využití zbytkové hodnoty, který naopak vykazuje zisk 60 000 Kč. Samozřejmě čím hodnotnější majetek by se posuzoval, tím by tento rozdíl byl významnější.

Tab. 3 Porovnání výsledku hospodaření při bez zohlednění a se zohledněním zbytkové hodnoty

Výkaz zisku a ztráty		
Zbytková hodnota	Zohledněna	Nezohledněna
Prodej (výnos)	58 000 Kč	60 000 Kč
Zbytková hodnota	70 000 Kč	0 Kč
Výsledek hospodaření	Ztráta: - 12 000 Kč	Zisk: + 60 000 Kč

Zdroj: Vlastní

Z tohoto porovnání lze usoudit, že zohledněním zbytkové hodnoty v odpisovém plánu účetní jednotka podává věrnější a poctivější zobrazení účetnictví a výsledku hospodaření v situaci plánovaného prodeje majetku.

3.2 Dlouhodobý majetek

Standard IAS 36 upravuje snížení hodnoty hmotného a nehmotného majetku kromě dlouhodobých aktiv držených za účelem prodeje a investic do nemovitostí, jejichž snížení je upraveno v IFRS 5. IAS 36 ukládá při sestavení účetní závěrky, tedy ke každému rozvahovému dni, povinnost ověřit, zda existují možné náznaky snížení hodnoty aktiva. Pokud takový náznak existuje, testuje se aktivum na znehodnocení k datu účetní závěrky. Konkrétně se porovnává účetní netto hodnota aktiva (účetní hodnota po odečtení oprávek a předchozích ztrát ze snížení hodnoty) s jeho zpětně získatelnou částkou (Procházka, 2013).

Podle IAS 36 je zpětně získatelná částka vyšší z hodnoty užívání a reálné hodnoty snížené o náklady na prodej. Při výpočtu hodnoty z užívání se očekávané budoucí peněžní toky musí diskontovat vhodnou diskontní sazbou na současnou hodnotu. Pokud je zpětně získatelná částka nižší než zůstatková (účetní) hodnota aktiva, pak by účetní jednotka vykazala ztrátu ze snížení hodnoty aktiv. Sníží se účetní hodnota aktiva na jeho zpětně získatelnou částku a současně se sníží výsledek hospodaření (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Reálná hodnota snížená o náklady prodeje je částka získaná v případě prodeje aktiva za obvyklých podmínek, mezi ochotnými a informovanými stranami a snížená o náklady na prodej. Účetní jednotka může tuto hodnotu zjistit z aktivního trhu, na kterém je aktivum obchodováno, závazných prodejních smluv či pomocí odhadu srovnáním transakcí na trhu podobných aktiv v odvětví. Standard dále poskytuje příklady nákladů prodeje, které lze odečíst, např. náklady na přemístění aktiva, náklady na uvedení do stavu prodeje, kolkovné nebo náklady právní povahy (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Pro stanovení **hodnoty z užívání** se očekávané budoucí peněžní toky musí diskontovat vhodnou diskontní sazbou na současnou hodnotu. V prvním kroku se musí co nejpřesněji odhadnout očekávané budoucí toky a standard zde upravuje, jaké faktory musí být při tomto výpočtu zohledněny:

- časová hodnota peněz,

- očekávané peněžní toky, které by aktivum mělo v budoucnu přinést,
- očekávané odchylky od výše očekávaných peněžních toků nebo časového plánu,
- a další faktory, např. cena za nejistotu plynoucí z aktiva, nelikvidita, apod.

Účetní jednotka musí vypracovat **plán peněžních toků**, který by měl vycházet z nejaktuálnějších schválených finančních rozpočtů společnosti, a musí se odhadnout ekonomické podmínky, které by mohly nastat v průběhu užívání aktiva. Plán se tím skládá z plánu peněžních výdajů a příjmů z užívání daného aktiva s výjimkou příjmů a výdajů souvisejících s financováním, daní ze zisku, budoucí restrukturalizací či zlepšením samotného aktiva či jeho výkonnosti, které se ještě neuskutečnily nebo nesplnily podmínky dané standardem (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Diskontní sazba by měla představovat běžné tržní zhodnocení časové hodnoty peněz a měla by zohlednit možná rizika související s daným aktivem, která nebyla zohledněna při výpočtu odhadu peněžních toků. Standard IAS 36 odstavec A17 poskytuje metody, které lze použít pro odhad diskontní sazby v případě, kdy sazbu nelze zjistit z trhu. Mezi tato východiska patří:

- vážený průměr nákladů kapitálu (stanovený na základě vhodných technik jako např. model oceňování kapitálových aktiv),
- výpůjční a přírůstková úroková sazba účetní jednotky (sazba použitá při vypůjčení dodatečných finančních zdrojů),
- a jiné tržní úrokové sazby (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Tabulka 4 znázorňuje příklad výpočtu hodnoty z užívání, kterou tvoří suma současných hodnot neboli součet diskontovaných budoucích peněžních toků aktiva v částce 10 081 Kč. Budeme uvažovat současnou netto hodnotu téhož aktiva v částce 13 000 Kč a v důsledku porovnání s jeho zpětně získatelnou částkou (hodnotou z užívání) vznikne ztráta ze snížení hodnoty aktiva v částce 2 919 Kč. V daném období by to znamenalo snížení hodnoty aktiva na hodnotu 10 081 Kč a zaúčtování ztráty 2 919 Kč do nákladů.

Tab. 4 Ilustrativní příklad výpočtu hodnoty z užívání

Rok	Odhad budoucích peněžních toků	Faktor současné hodnoty při diskontní sazbě 15 %	Čistá současná hodnota
2016	4 000 Kč	0.869565	3 478 Kč
2017	3 800 Kč	0.756144	2 873 Kč
2018	3 500 Kč	0.657516	2 301 Kč
2019	2 500 Kč	0.571753	1 429 Kč
Celkem	13 800 Kč	-	10 081 Kč

Zdroj: Vlastní

Pokud účetní hodnota aktiva převýší jeho zpětně ziskatelnou částku, vykáže se ztráta ze snížení hodnoty aktiva, která sníží výsledek hospodaření daného roku. Ovšem u aktiv, která jsou vedena v přeceněné částce podle jiného standardu, bude tato ztráta zaúčtována jako snížení fondu z přecenění a po vyčerpání fondu se taková ztráta promítne do výsledku hospodaření. Po vykázáni ztráty je nutné upravit odpisový plán daného aktiva a vyčíslit odložené daňové závazky nebo pohledávky.

U aktiva, kde nelze zjistit zpětně ziskatelnou částku samostatně, se takové aktivum přiřadí k **penězotvorné jednotce**. Standard definuje penězotvornou jednotku jako nejmenší zjistitelnou skupinu aktiv, která vytváří peněžní příjmy ze stálého užívání, a které jsou výrazně nezávislé na peněžních přítocích z jiných aktiv nebo skupin aktiv (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Při zjištění ztráty ze snížení hodnoty penězotvorné jednotky nastává problém s přiřazením této ztráty k jednotlivým aktivům, které jsou její součástí. Pro tuto alokaci ztráty ze snížení hodnoty standard vymezuje následující pravidla (Dvořáková, 2017).

Postup při alokaci ztráty na jednotlivé penězotvorné jednotky:

- a) Snížení účetní hodnoty goodwillu

b) Snížení účetní hodnoty jednotlivých aktiv v rámci peněžotvorné jednotky
Částka snížení hodnoty peněžotvorné jednotky se rozdělí mezi jednotlivá aktiva poměrně na základě účetních (zůstatkových) cen, musí se však dodržet následující:

- aby jednotlivá aktiva nebyla oceněna pod úroveň fair value nebo jeho hodnoty z užívání aktiva, je-li tato vyšší
- hodnota aktiva nesmí být menší než nula (Dvořáková, 2017).

Následné zvrácení původního snížení hodnoty aktiva

V případě, kdy v následujícím období došlo ke zvýšení zpětně ziskatelné částky u daného aktiva, došlo podle mezinárodních standardů ke změně podmínek, za kterých byl činěn odhad zpětně ziskatelné částky v předchozím účetním období, tedy je splněna podmínka, za které standard IAS 36 povoluje zvrácení původního snížení hodnoty aktiva a jeho vykázání v nové zpětně ziskatelné částce. Zvýšená účetní hodnota aktiva po zrušení ztráty ze snížení hodnoty nesmí převyšovat účetní hodnotu sníženou o akumulované odpisy, kterou by aktivum mělo, pokud by v předchozích letech nebyla uznána žádná ztráta ze snížení hodnoty aktiva (Dvořáková, 2017).

Nehmotná aktiva s neurčitelnou dobou použitelnosti

Platí stejná pravidla a postupy výpočtů týkající se snížení hodnot aktiv jak pro hmotná, tak i nehmotná aktiva s výjimkou nehmotných aktiv s neurčitelnou dobou použitelnosti. Mezi taková aktiva se řadí:

- nehmotná aktiva, která ještě nejsou používána,
- nehmotná aktiva, která se neodepisují,
- goodwill.

Test se u zatím nepoužívaných aktiv a neodepisovaných aktiv provádí kdykoliv v průběhu účetního období a jednotlivé aktivum se může testovat v jiný okamžik, avšak v každém období ve stejnou dobu.

Vydáním IFRS 3 Podnikové kombinace (rok 2004) došlo v rámci IFRS k zásadní změně v následném vykazování goodwillu. Před vydáním IFRS 3 se goodwill odpisoval (amortizoval) po dobu jeho životnosti za předpokladu, že doba životnosti

nepřekročí 20 let. Po vydání IFRS 3 se goodwill neamortizuje, ale testuje se minimálně jednou ročně na snížení hodnoty (stejně jako ostatní nehmotná aktiva s neurčitelnou životností).

Goodwill reprezentuje budoucí ekonomické užítky z aktiv, která nemohou být samostatně vykázána v rozvaze. Goodwill je oceněný v hodnotě rozdílu mezi pořizovací cenou/nákladem podnikové kombinace a reálnou hodnotou identifikovatelných aktiv, pasiv a potenciálních závazků podniku (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Od okamžiku vykázání goodwillu v rozvaze se minimálně každý rok testuje na snížení hodnoty. Získaný goodwill v rámci akvizice se neodepisuje.

U samotného goodwillu není možné odhadnout zpětně získatelnou částku, jelikož nevytváří peněžní příjmy nezávisle na příjmech ostatních aktiv. Proto se pro stanovení zpětně získatelné částky přiřazuje k některé peněžotvorné jednotce/jednotkám, u níž se očekává prospěch ze synergie. Každá jednotka nebo skupina jednotek, ke které je goodwill takto přiřazen, musí:

- a) reprezentovat nejnižší úroveň v rámci společnosti, na níž se goodwill sleduje pro interní potřeby vedení,
- b) nesmí být větší než provozní segment určený podle IFRS 8 Provozní segmenty (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

Zrušení ztráty ze snížení hodnoty goodwillu se nepřipouští na rozdíl od ostatních aktiv, kde lze ztrátu zrušit.

3.3 Zásoby

Standard IAS 2 popisuje postup a pravidla týkající se snížení hodnoty zásob. Zásoby se podle tohoto standardu oceňují v nižší ze dvou částek – čisté realizovatelné hodnoty a pořizovací ceny. Čistá realizovatelná hodnota není shodná s reálnou hodnotou a vypočte se odečtením odhadu nákladů na dokončení a nákladů spojených s prodejem od prodejní ceny. Veškeré odhady by měly vycházet z co nejvíce spolehlivých a v daném momentě dostupných informací, a je nutné tyto odhady provádět každý rok znovu.

Poškození zásob nebo jejich zastarávání jsou jedním z příkladů, kdy dochází ke snížení hodnoty zásob, které lze provést individuálně nebo v určitých případech

u skupin souvisejících či obdobných zásob. Samotné snížení se účetně promítne do nákladů období, ve kterém došlo ke snížení. Na rozdíl od českých předpisů IFRS nepoužívá opravné položky a snižuje hodnotu zásob přímo. Zvrácení ztráty ze snížení se naopak promítne jako snížení nákladů období.

Účetní jednotka je povinna zveřejnit informace o snížení hodnoty zásob v účetní závěrce a poskytnout konečný zůstatek zásob oceněné čistou realizovatelnou hodnotou, částku zrušených snížení hodnoty, částku, o kterou se hodnota zásob snížila a informace o důvodech snížení.

3.4 Pohledávky

Pohledávky podle IFRS náleží do skupiny finančních aktiv vedených v zůstatkové ceně a jejich snížení hodnoty upravuje standard IAS 39. Ke snížení hodnoty pohledávek dochází pouze v situaci, kdy snížení vyplývá z již proběhlé události, a existují objektivní důkazy ke snížení. Situace naznačující snížení hodnoty je podle standardu např. pravděpodobnost konkurzu, úpadku či obdobné situace u dlužníka, finanční problémy dlužníka či zásadní porušení podmínek smlouvy. Pokud existuje důkaz, podle kterého účetní jednotka dojde k závěru, že dlužník pravděpodobně nezaplatí celou dlužnou částku, vyčíslí se ztráta ze snížení hodnoty. Pro vyčíslení ztráty ze snížení se porovná účetní hodnota pohledávky a současná hodnota budoucích peněžních toků diskontovaných efektivní úrokovou mírou. Při diskontování se nepoužije současná efektivní úroková míra, ale míra použitá při prvotním zachycení v účetnictví. Ke snížení účetní hodnoty pohledávek lze využít přímé snížení nebo opravné položky. Ztráta ze snížení se promítne do nákladů daného období a naopak zrušení ztráty se zaúčtuje do výnosů (KIMMEL, Paul D, 2005).

U přímého odpisu pohledávek se předpokládá, že veškeré pohledávky budou zaplacený včas a v momentě, kdy k uhrazení nedojde, se sníží jejich účetní hodnota a konkrétní snížení se promítne do nákladů daného období. Použitím této metody však dochází k ovlivnění vypovídací schopnosti jak účetní závěrky, tak samotné rozvahy, a to z důvodu porušení principu přiřazení nákladů k výnosům. Názorným příkladem může být například situace v příkladu 1 (KIMMEL, Paul D, 2005).

Příklad

Společnost v roce 2018 prodala vysokoškolským studentům v České republice 1 000 kusů tabletů v hodnotě 12 000 Kč za kus, a to bez prověření jejich solventnosti či požadování zálohy. V roce 2019 společnost zjistí, že 45 % pohledávek nebude splaceno z důvodu neschopnosti studentů splácet.

V roce 2018 bude výsledek hospodaření z běžného období vypadat velmi pozitivně, jelikož došlo k zaúčtování výnosů v hodnotě 12 milionů Kč a ve stejné hodnotě došlo ke zvýšení účtu pohledávek. Již v tomto okamžiku je ovlivněna vypovídací schopnost rozvahy, protože hodnota pohledávek neodpovídá hodnotě, u které se očekává, že bude zaplacená, ale pouze celkové hodnotě všech pohledávek. U přímého odpisu dochází k situaci, kdy jsou pohledávky v rozvaze nadhodnoceny.

V roce 2019 se musí zaúčtovat snížení hodnoty pohledávek vyplývající z neschopnosti studentů splácet své závazky ve výši 5,4 milionů Kč a promítnout toto snížení do nákladů, které značně ovlivní výsledek hospodaření daného roku, a který oproti roku 2018 pozitivně nevypadá. Zde došlo k porušení principu přiřazení nákladů k výnosům, kdy byl náklad zaúčtován v roce 2019, tudíž v jiném období než jemu odpovídající výnos uskutečněný v roce 2018.

U metody nepřímého odpisu a využití opravných položek se na konci účetního období odhaduje výše pohledávek, které pravděpodobně nebudou zaplacené, a tím je zabezpečeno dodržení principu přiřazení nákladů k výnosům. V rozvaze tak suma pohledávek odpovídá hodnotě, u které se očekává, že bude skutečně zaplacená. Odhad hodnoty pohledávek, které v budoucnosti nebudou pravděpodobně zaplacené, se zaznamená na účet opravných položek a zároveň se promítne do nákladů (Mládek, 2005).

Jako u každého odhadu může vzniknout odchylka mezi odhadnutou částkou a skutečnou výší nedobytných pohledávek. V tomto případě se obvykle toleruje 10% odchylka a případné překročení této hranice by mělo vést k upravení vnitropodnikových pravidel pro zajištění přesnějšího odhadu v příštím období. Pro odhady se používá metoda výsledková (metoda procenta z tržeb) či rozvahová

metoda založená na stáří pohledávek a oproti českým předpisům se stáří počítá ode dne vystavení dané pohledávky, nikoliv ode dne splatnosti (Mládek, 2005).

4 Snížení hodnoty aktiv podle US GAAP

Stejně jako v případě českých účetních standardů a IFRS, tak i US GAAP (Všeobecné americké standardy) vyžaduje, aby nejisté ztráty byly vykazovány, ale nejisté zisky naopak vykazovány nebyly. Opatrnost je reakce na otázky nejistoty a měla by vést k minimalizaci rizik, které by případně plynuly z těchto nejistot (Mládek, Kroupová, 2004).

Vyhláška číslo 4 vydaná Výborem pro účetní principy (APB) popisuje podstatu zásady opatrnosti, která uvádí, že nejistoty, které jsou přítomné při sestavování účetních výkazů, se odrážejí v obecné tendenci k dřívějšímu vykazování nepříznivých událostí a účetní výkazy tím směřují k vykázání minimální výše čistých aktiv a čistého zisku. Zásada opatrnosti se v praxi vyvinula ve všeobecně aplikované oceňovací pravidlo, podle kterého by aktiva měla být v nižší částce ze dvou: v účetní nebo tržní ceně. Vyhláška konceptů finančního účetnictví číslo 2 v odstavci 93 uvádí, že dodržování této zásady neopravňuje k záměrnému podhodnocování čistých aktiv a zisku. FAS 144 řeší otázku znehodnocení dlouhodobých aktiv, kde se stejně jako v IFRS rozlišují dlouhodobá aktiva, která podnik drží za účelem prodeje, a která za účelem užívání (Procházka, 2013).

Vedou se rozsáhlé diskuze o aplikaci zásady opatrnosti podle US GAAP ohledně míry opatrnosti. Na rozdíl od českých standardů a IFRS je jednou zaúčtované snížení hodnoty aktiva nevratné (Mládek, Kroupová, 2004).

Odpisy podle US GAAP

Pro klasifikaci dlouhodobého hmotného majetku existuje skutečnost, že aktivum pravděpodobně společnosti přinese budoucí ekonomický prospěch a spolehlivě lze vyčíslit jeho pořizovací hodnotu (Mládek, 2005).

Odpisování dlouhodobého hmotného majetku je upraveno podobně jako IFRS. Majetek se nemusí "do-odepisovat", což téměř vylučuje, aby se vyřadil majetek, který má čistou nulovou hodnotu v účetnictví. Stejně jako v IFRS se zde zavádí zbytková hodnota, která tvoří 10 až 20 % pořizovací ceny. Od pořizovací ceny se odečte zbytková hodnota a výsledná hodnota se odepíše dle zvolené metody ke zbytkové hodnotě. Účetní jednotka nemusí při odpisování zohlednit zanedbatelnou zbytkovou hodnotu, která tvoří 1-5 % celkové pořizovací ceny.

Dále zde nejsou předepsány odpisové metody a společnost má možnost zvolit si vlastní postup (Mládek, 2002).

V případě nestandardní metody musí společnost metodu popsat způsobem umožňujícím pochopení jejího dopadu na finanční výkazy běžným uživatelem.

Mezi standardní a nejčastěji používané metody patří:

1. výkonová metoda (považována za nejpřesnější),
2. lineární metoda,
3. zrychlené metody SYD a DDB,
4. zpomalená metoda (Mládek, 2005).

Oproti českému účetnictví se v US GAAP odepisuje i pozemek, který je omezen dobou použitelnosti svým účelem (např. skládka na 15 let). V českém účetnictví se pozemky nikdy neodpisují (Mládek, 2002).

Dlouhodobý majetek

K problematice znehodnocení dlouhodobých aktiv se vztahuje standard FAS 144. Nastanou-li některé specifické události nebo změny okolí definované vyhláškou v odstavci 8, musí účetní jednotka prověřit, zda nedošlo k znehodnocení dlouhodobého majetku. Znehodnocením je podle US GAAP stav, kdy hodnota majetku v účetnictví převyšuje jeho reálnou hodnotu.

Události podmiňující test znehodnocení jsou dle vyhlášky např.:

- a) podstatný pokles tržní ceny aktiva,
- b) významná nepříznivá změna v rozsahu či způsobu využití aktiva nebo v jeho fyzickém stavu,
- c) významná nepříznivá změna v právních předpisech nebo podnikatelském prostředí, která by mohla ovlivnit hodnotu aktiva,
- d) náklady na pořízení majetku podstatně převýšily očekávanou hodnotu (rozpočet),
- e) ztráta běžného období nebo snížení cash flow v kombinaci s historií ztrát či očekáváním obdobného kontinuálního vývoje budoucnosti,

- f) současné očekávání, že majetek bude nejpravděpodobněji prodán či vyřazen před koncem jeho dříve odhadované životnosti (FAS 144, Financial Accounting Standards Board, 2001).

US GAAP stejně jako IFRS rozlišují dlouhodobá aktiva držená za účelem prodeje a dlouhodobá aktiva držená za účelem užívání. Podmínky pro klasifikaci aktiva do skupiny aktiv k prodeji lze nalézt ve vyhlášce FAS 144 a jsou srovnatelné s podmínkami v IFRS 5.

Je nutné současné splnění šesti následujících podmínek (FAS 144, strana 14, Financial Accounting Standards Board, 2001):

- 1) vedení společnosti je zavázáno aktivum prodat a aktivně tak jedná,
- 2) aktivum je k dispozici pro okamžitý prodej v jeho současném stavu,
- 3) byly zahájeny aktivity zaměřené na vyhledání kupujícího a další akce potřebné k dokončení plánu prodeje aktiva,
- 4) prodej aktiva je velmi pravděpodobný s uskutečněním do jednoho roku,
- 5) aktivum je na trhu nabízeno za přiměřenou cenu ve vztahu k jeho současné reálné hodnotě,
- 6) a je nepravděpodobné, že by došlo k významným změnám plánu prodeje.

Aktiva určená k prodeji se vykazují v nižší hodnotě z:

- účetní hodnoty aktiva,
- fair-value aktiva snížené o náklady spojené s prodejem aktiva (Procházka, 2013).

A pokud kdykoliv přestane jedna z podmínek platit (až na výjimky v paragrafu 31), musí účetní jednotka aktivum překlasifikovat do skupiny držené za účelem užívání.

Není-li účetní hodnota dlouhodobého aktiva (vyjma aktiva drženého za účelem prodeje) zpětně ziskatelná a převyšuje-li současně jeho fair value, vykáže účetní jednotka ztrátu ze znehodnocení aktiva. Účetní hodnota aktiva není zpětně ziskatelná v případě, kdy účetní hodnota převyšuje hodnotu očekávaných peněžních toků z užití aktiva a jeho případného prodeje. V tomto bodě se IFRS

a US GAAP shodují. Avšak při zjišťování hodnoty z užívání se v US GAAP očekávané peněžní toky nediskontují na rozdíl od IAS 36.

Standard dále uvádí okolnosti, které mohou mít za následek možné problémy se zpětným získáním účetní hodnoty aktiva. Je-li dlouhodobé aktivum testováno na znehodnocení, účetní jednotka musí současně přezkoumat veškeré účetní odhady související s odepisováním daného aktiva. Pokud účetní jednotka dojde ke zjištění, že aktivum držené za účelem používání vyjadřuje znaky snížení hodnoty, musí být tato ztráta vykázána ve výsledovce. V tu chvíli se snížená účetní hodnota stává novou výchozí oceňovací základnou a v případě odpisovaných aktiv je nutné upravit odpisový plán s ohledem na odhadovanou zbytkovou hodnotu a zbývající dobu životnosti, jako je tomu v IFRS. Hlavní a již zmíněnou odlišností IAS 36 a FAS 144 je, že snížení hodnoty aktiva podle US GAAP je nezvratné. Neexistuje zde přechodné snížení hodnoty aktiva, jako je tomu v ostatních úpravách, a vše se považuje za snížení trvalé. Podle amerických standard není dovoleno v budoucnu zvrátit předchozí snížení hodnot ani při výrazných pozitivních změnách podmínek (Comparison between U. S. GAAP and IFRS Standards, str. 2).

Test na snížení hodnoty

V případě, že nastane některá z událostí naznačující potenciální snížení hodnoty, musí se provést test na snížení hodnoty, který je rozdělen do dvou fází (Mládek, 2018):

Fáze 1

- odhad čistých peněžních toků majetku
- porovnání sumy čistých peněžních toků se zůstatkovou hodnotou majetku

Pokud je zůstatková hodnota vyšší než suma peněžních toků, následuje fáze 2.

Fáze 2

- odhad reálné hodnoty majetku (majetkové skupiny)
- porovnání reálné hodnoty se zůstatkovou hodnotou

Pokud je zůstatková hodnota vyšší než vykazovaná reálná hodnota, je majetek odepsán oproti ztrátě k reálné hodnotě.

Jestliže je test na snížení hodnoty aktiva pozitivní, používá se jeho nová snížená hodnota místo předchozí. Tato hodnota se projeví i do základny na výpočet odpisů a zároveň je požadováno tuto skutečnost uvést v příloze účetní závěrky. Jednou uznaná ztráta nemůže být zrušena (FAS 144, Financial Accounting Standards Board, 2001).

5 Analýza vybraných účetních závěrek podniků působících v oblasti automobilového průmyslu v České republice

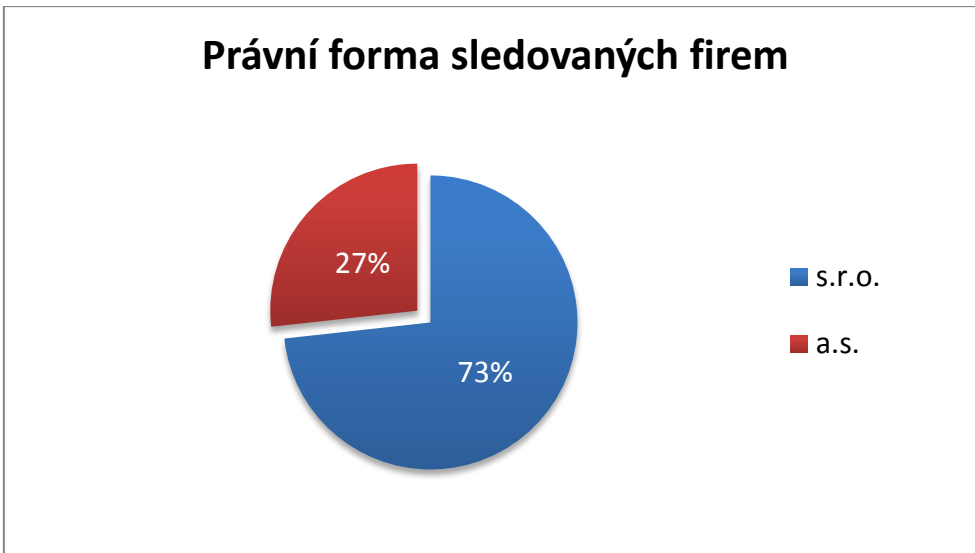
Základem výzkumu je databáze dodavatelů společnosti ŠKODA AUTO, a.s. a její tuzemští dodavatelé. Z databáze tuzemských dodavatelů byla náhodným výběrem vybrána každá X5 tá společnost. Celkem se jedná o 200 dodavatelských společností.

U těchto společností se posuzovaly informace z účetních závěrek za čtyři po sobě jdoucí účetní období (2011, 2012, 2013 a 2014). Vzhledem k povaze účetních závěrek, které jsou dostupné pouze ve formátu pdf, bylo nutné u každé společnosti ručně otevřít a nalézt veškeré relevantní informace pro tento výzkum. (Financial Management of Firms and Financial Institutions, VŠB, 2017).

Následující praktická část práce se bude zabývat analýzou účetních závěrek u vybraného vzorku firem z pohledu problematiky snížení hodnoty aktiv. Vybraným vzorkem je 172 firem působících v automobilovém průmyslu v České republice. Ze 172 firem je 46 akciových společností a 126 společností s ručením omezením. Hlavním zdrojem pro zpracování jsou účetní závěrky sestavené podle Českých účetních standardů a zveřejněné čtyři po sobě jdoucí období, a to od roku 2011 až 2014.

Následující analýza se prvně zaměřuje na typy obchodních společností působících v automobilovém průmyslu a jejich způsoby odpisování s následným rozbohem využívání opravných položek a jejich dopad v účetních závěrkách.

Ani jedna ze společností ze vzorku nesestavuje účetní závěrku podle IFRS, ale 100 % z nich ji sestavuje podle českých účetních předpisů. Z obrázku 2 vyplývá, že majoritní část, až 73 % firem má právní formu Společnost s ručením omezením (dále jen s.r.o.), která je nejrozšířenějším typem kapitálové společnosti a představuje 126 společností ze 172. Akciové společnosti (dále jen a.s.) zastupuje zbylých 27 % v počtu 46 společností.

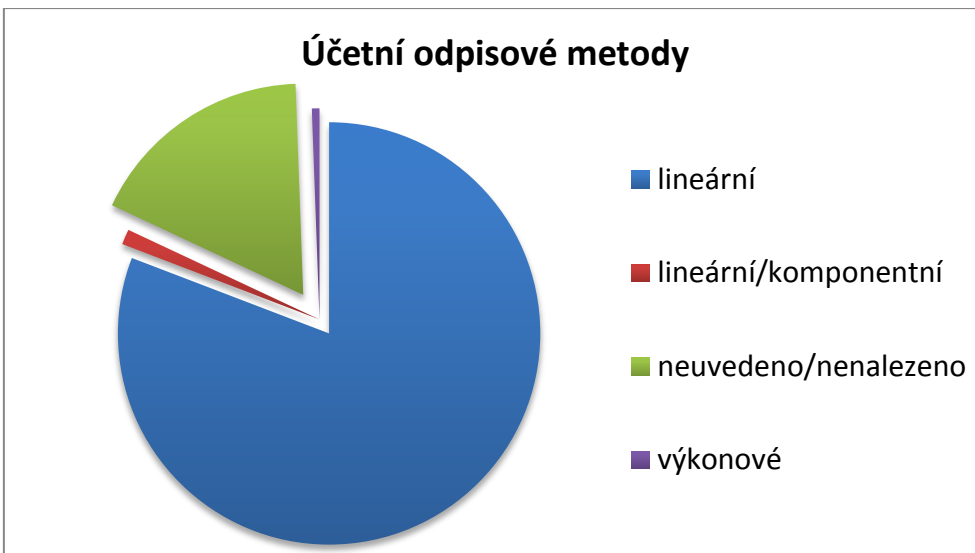

Zdroj: Vlastní

Obr. 2 Rozdělení společností v automobilovém průmyslu podle právní formy

5.1 Dlouhodobý majetek – odpisy, opravné položky

Následující graf představuje zastoupení a využití dostupných metod odpisování u vybraného vzorku firem.

Zdroj: Vlastní

Obr. 3 Rozdělení společností v automobilovém průmyslu podle metody odpisování

Na první pohled je jasné převážné zastoupení metody lineárních odpisů, kterou používá 81 % firem v počtu 139 a 1 % firem využívá jak lineární, tak komponentní metodu odpisování. Napříč faktu, že výkonové odpisy představují nejpřesnější

metodu pro zobrazení opotřebení majetku, jelikož věrně zachycují skutečně dosažené výkony aktiva, jsou zastoupeny pouze u jedné jediné společnosti z celkového počtu 172 firem (viz 2, 3). Časových odpisů by se mělo využít až v případě, kdy nelze zjistit či měřit výkon aktiva.

Z povahy automobilového průmyslu, kde se převážně využívá aktiv, které vytváří určité objemy, by se očekávalo majoritní nebo alespoň kombinované zastoupení výkonových odpisů. Lineární metoda se v praxi pro společnosti jeví jako nejjednodušší a bezriziková metoda z důvodu stejné výše odpisu, který nezpůsobí žádné výkyvy výsledku hospodaření. Avšak v případě špatného odhadu opotřebení majetku může výkyv výsledku hospodaření přijít v budoucnu, a proto je povinností průběžně vyhodnocovat vhodnost užití dané odpisové metody a případně ji změnit.

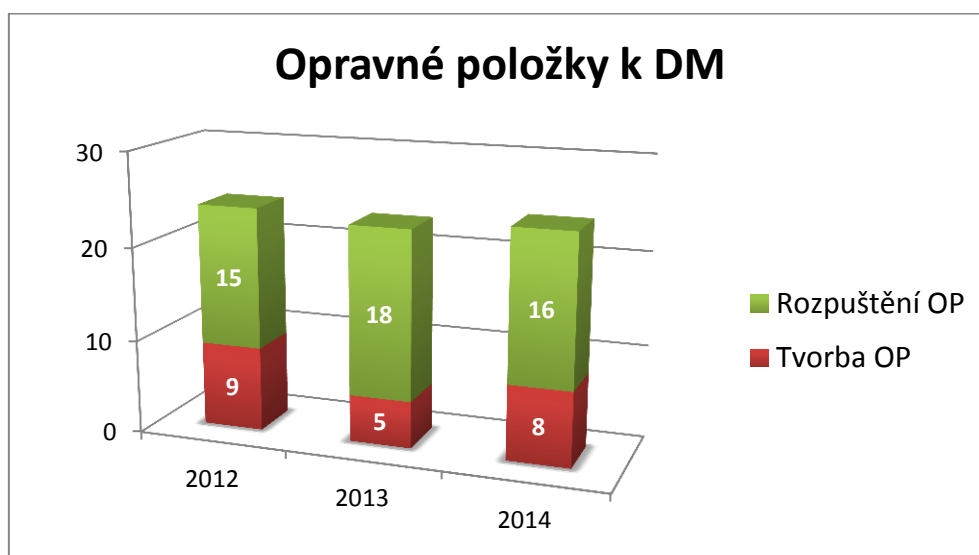
Znepokojující bylo číslo 30 představující 17 % společností, které buď nezveřejnily přílohu k účetní závěrce, nebo nevedly přesné informace o použitých účetních metodách, tudíž nebylo možné zjistit, jaké odpisové metody jsou využívány. Přestože Zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb. v paragrafu § 39 odstavci 1 b požaduje uvedení následujícího: *„informace o použitých obecných účetních zásadách a použitých účetních metodách a odchyilkách od těchto metod s uvedením jejich vlivu na majetek a závazky, na finanční situaci a výsledek hospodaření účetní jednotky; účetní jednotka uvede podle principu významnosti zejména způsob“*, ne všechny společnosti tyto skutečnosti uvádí nebo zmiňují, že nenastaly žádné odchyilky od metody odpisování, ale samotná metoda uvedená již není. Nekonzistence a nejednotnost formátu a informací zveřejněných účetních závěrek a příloh ztlačila sběr potřebných dat, který se stal časově velmi náročným.

Odpisy představují trvalé snížení hodnoty dlouhodobého majetku, které mohou mít významný dopad na výsledek hospodaření daného roku, a pro zachování zásady věrného a poctivého zobrazení je zapotřebí zvolit vhodnou odpisovou metodu a ne volit tu nejjednodušší variantu, při které může docházet ke zkreslení informací.

Opravné položky k dlouhodobému majetku

Hodnota majetku se také může snížit pouze dočasně, např. z důvodu poškození, zastarávání nebo předpokládaného prodeje za nižší než účetní cenu a prostřednictvím účtu Opravných položek se toto snížení promítne do účetnictví.

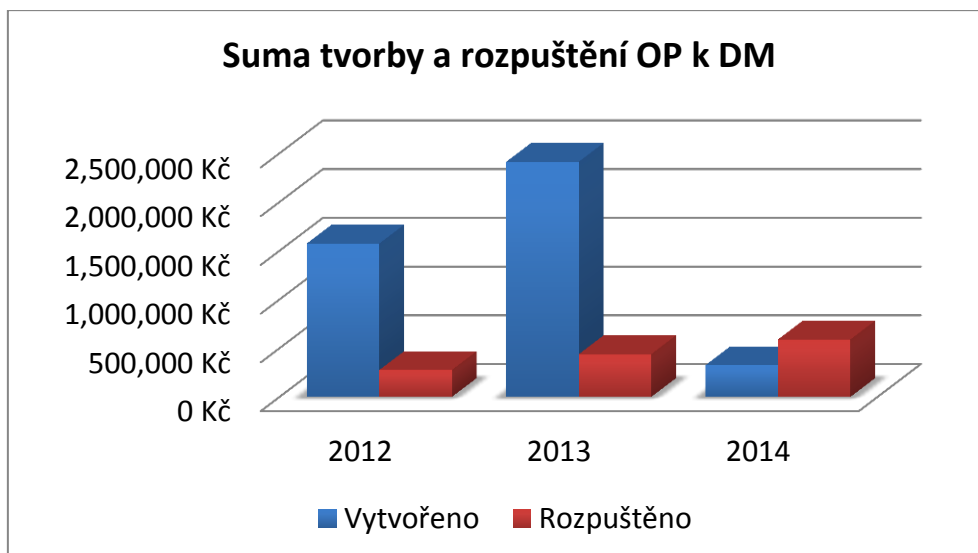
Obrázek 4 vypovídá o celkovém počtu firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky od roku 2012 do roku 2014. V jednotlivém roce více firem rozpustilo opravné položky, než jich vytvořilo. V roce 2013 rozpustilo opravné položky 18 společností, tedy 10 % sledovaného vzorku. Pouze jediná společnost v každém sledovaném roce tvořila opravné položky, v žádném roce nerozpouštěla. Naproti tomu 7 společností v každém roce rozpouštělo část opravných položek bez tvorby v jediném roce.

Zdroj: Vlastní

Obr. 4 Počet firem, které vytvořily nebo rozpustily opravné položky k DM v období 2012-2014

Obrázek 5 zobrazuje celkovou sumu vytvořených a rozpuštěných opravných položek k dlouhodobému majetku v jednotlivém roce. V roce 2013 je částka vytvořených opravných položek 2,412,398 Kč nejvyšší hodnotou ze sledovaného období a naopak rok 2014 nejnižší s hodnotou 326,273 Kč. Hodnota rozpuštěných rezerv převýšila částku vytvořených pouze v roce 2014 v hodnotě 589,095 Kč.

Zdroj: Vlastní

Obr. 5 Vytvořená a rozpuštěná celková suma opravných položek k DM v období 2011-2014

Tabulka 5 poukazuje na nejvyšší vytvořené a rozpuštěné částky opravných položek v jednotlivém roce. Z celého vzorku jedna společnost rozpustila opravné položky v nejvyšší částce v každém sledovaném roce.

Tab. 5 Maximální vytvořená a rozpuštěná částka opravných položek k DM v období 2012-2014

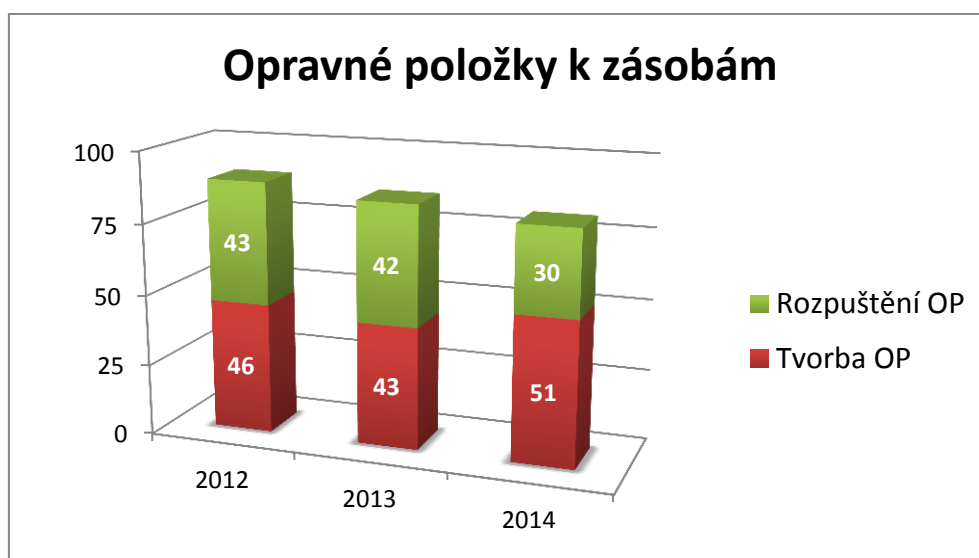
Rok	Nejvyšší tvorba OP	Nejvyšší rozpuštění OP
2012	1 059 817 Kč	232 386 Kč
2013	1 842 059 Kč	247 612 Kč
2014	312 493 Kč	220 178 Kč

Zdroj: Vlastní

Rozdílnost českých předpisů a IFRS se nejvýrazněji liší právě u snížení hodnoty dlouhodobého majetku. IFRS popisují stanovení výše jednotlivých hodnot pro vyčíslení ztráty ze snížení hodnoty aktiva. Zato české předpisy stanovují, že se opravná položka vytvoří, pokud je jeho užitná hodnota nižší než jeho současná účetní hodnota snížená o oprávk. Detailnější popis stanovení výše užitné hodnoty se v českých předpisech nevyskytuje, a tím poskytuje prostor pro výskyt kreativního účetnictví a možné manipulace s výší výsledku hospodaření.

5.2 Opravné položky k zásobám

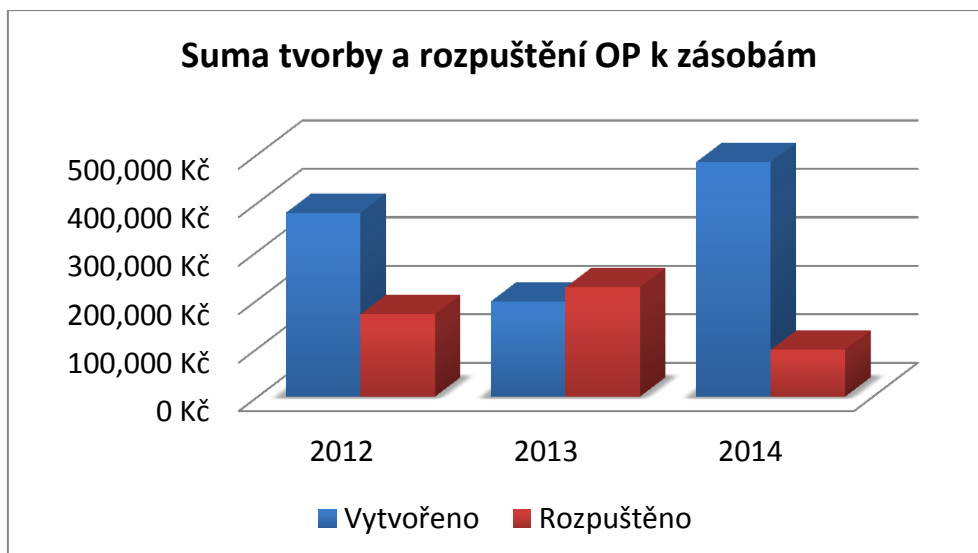
Ve zkoumaných účetních závěrkách firem se vyskytlo hojné zastoupení opravných položek k zásobám. Obrázek 6 vykazuje celkový počet firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky k zásobám od roku 2012 do roku 2014. Z grafu vyplývá, že v každém roce více firem tvořilo opravné položky, než jich rozpustilo. V roce 2014 vytvořilo opravné položky až 51 společností, tedy necelých 30 % ze sledovaného vzorku. V každém sledovaném roce 14 společností vždy tvořilo opravné položky, v žádném roce nerozpouštěla a naopak 8 společností v každém roce rozpouštěla část opravných položek bez tvorby v jediném roce.

Zdroj: Vlastní

Obr. 6 Počet firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky k zásobám v období 2012-2014

Obrázek 7 vykazuje celkovou sumu vytvořených a rozpuštěných opravných položek k zásobám v jednotlivém roce. V roce 2014 je částka vytvořených opravných položek 483, 327 Kč nejvyšší hodnotou ze sledovaného období následována rokem 2012 s 379, 203 Kč. Pouze v roce 2013 částka rozpuštěných rezerv převýšila částku vytvořených v sumě 225, 180 Kč.

Zdroj: Vlastní

Obr. 7 Vytvořená a rozpuštěná celková suma opravných položek k zásobám v období 2012-2014

Tabulka 6 vykazuje nejvyšší vytvořené a rozpuštěné částky opravných položek v jednotlivém roce. Jediná společnost z celého vzorku vytvořila opravné položky v nejvyšší částce, a to v roce 2012 a 2014.

Tab. 6 Maximální vytvořená a rozpuštěná částka opravných položek k zásobám v období 2012-2014

Rok	Nejvyšší tvorba OP	Nejvyšší rozpuštění OP
2012	95 470 Kč	28 035 Kč
2013	44 336 Kč	65 068 Kč
2014	160 812 Kč	15 181 Kč

Zdroj: Vlastní

České účetní předpisy i IFRS se u snížení hodnoty zásob tolik neliší. V obou případech se snížení zjistí porovnáním účetní hodnoty a čisté realizovatelné hodnoty.

Podstatným rozdílem je zachycení hodnoty snížení. V českých předpisech je hodnota zásob snižována prostřednictvím opravných položek na rozdíl od IFRS, kde dochází k přímému snížení účtu zásob.

V našem případě by účetní závěrky neobsahovaly účet opravné položky k zásobám a snížení by se projevilo přímým snížením hodnoty na účtu zásoby a zaúčtováním do nákladů daného období. Informace o tomto snížení hodnoty by také musely být zveřejněny v účetní závěrce. Informace, které účetní jednotky musí zveřejnit, jsou:

- částka, o kterou snížila hodnotu zásob,
- částka zrušených snížení hodnoty.

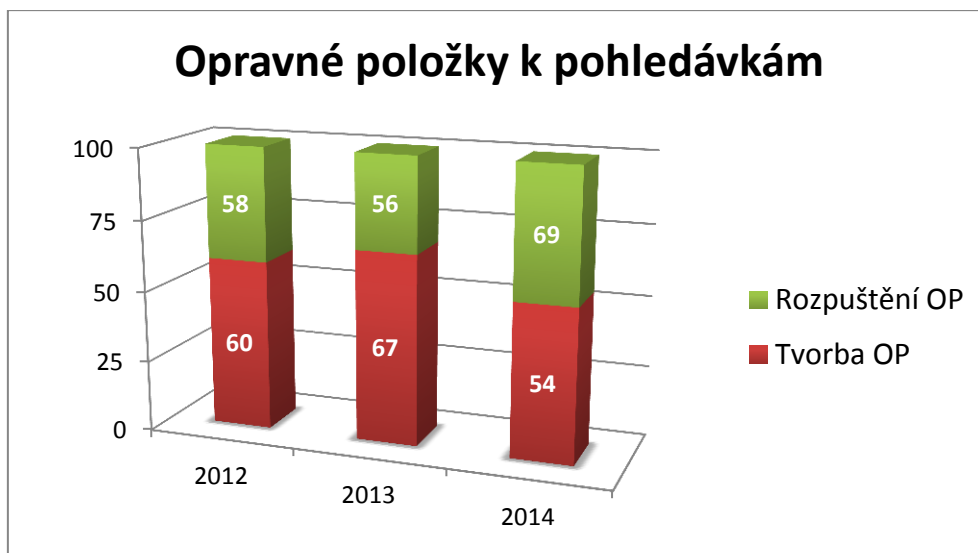
5.3 Opravné položky k pohledávkám

Snížení hodnoty pohledávek dle českých předpisů naznačuje skutečnost, kdy uplynula lhůta splatnosti pohledávky, naskytla se finanční tíseň dlužníka či chování dlužníka naznačuje neochotu zaplatit.

V českých předpisech se opravné položky k pohledávkám tvoří v případě, zda je nepravděpodobné, že pohledávka bude plně splacena a vymezuje tři způsoby, jak snížení zachytit v účetnictví:

- 1) opravné položky podle zvláštního právního předpisu,
- 2) ostatní opravné položky k pohledávkám,
- 3) odpis pohledávek.

Obrázek 8 vykazuje celkový počet firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky k pohledávkám v roce 2012, 2013 a 2014. Tento druh opravných položek se vyskytuje zhruba u 70 % zkoumaných společností a stává se tím nejvíce využívanou opravnou položkou. V roce 2012 a 2013 převážná část firem tvořila více opravné položky než v roce 2014, kdy více rozpouštěly. 12 společností v každém roce pouze tvořilo opravné položky a 16 společností v každém roce pouze rozpustilo část opravných položek bez tvorby ve sledovaném období.

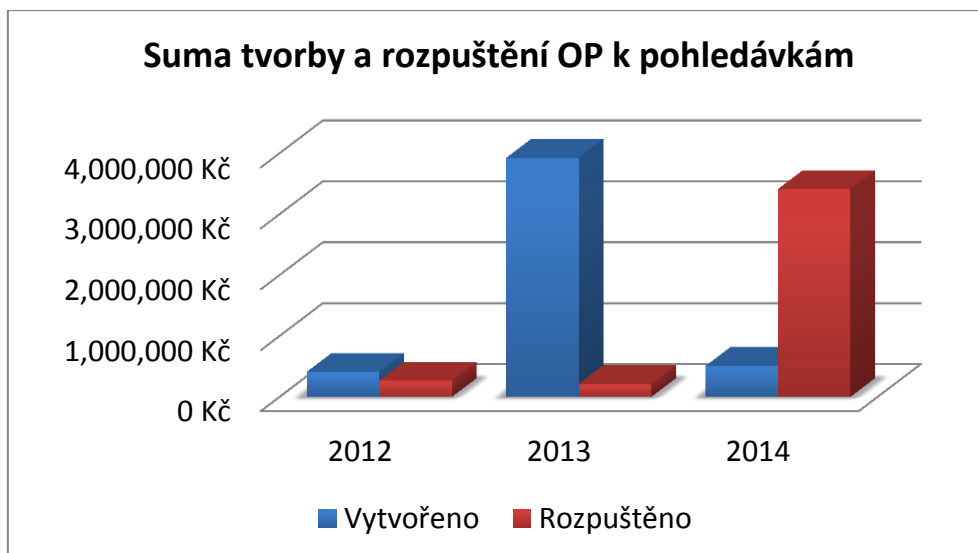

Zdroj: Vlastní

Obr. 8 Počet firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky k pohledávkám v období 2012-2014

Zkoumané firmy s největší pravděpodobností převážně tvořily ostatní opravné položky nežli opravné položky podle zvláštního právního předpisu, a to z důvodu existence odložených daňových pohledávek, jejichž struktura je v mnoha případech tvořena právě opravnou položkou. V obou případech by ale došlo ke stejnému dopadu, a to ke snížení výsledku hospodaření běžného období a zároveň snížení vlastního kapitálu.

Obrázek 9 vykazuje celkovou sumu vytvořených a rozpuštěných opravných položek k pohledávkám v jednotlivém roce. V roce 2012 se částky rozpuštěných a vytvořených opravných položek neliší tak výrazně jako tomu je v roce 2013 a 2014. Tento výkyv je ovlivněn vytvořením opravné položky ve výši 3,340,344 Kč v roce 2013 a následném rozpuštění v roce 2014 ve výši 3,258,759 Kč u jedné zkoumané společnosti.

Zdroj: Vlastní

Obr. 9 Vytvořená a rozpuštěná celková suma opravných položek k pohledávkám v období 2012-2014

Tabulka 7 předkládá nejvyšší vytvořené a rozpuštěné částky opravných položek v jednotlivém roce. Jedna společnost z celého vzorku vytvořila opravné položky v nejvyšší částce v roce 2013 a také nejvyšší částku rozpustila v následujícím roce 2014. U dané společnosti se tyto transakce výrazně projeví ve výši vlastního kapitálu, který je jednou z položek s významnou vypovídací schopností, prostřednictvím které se ověřuje předpoklad trvání podniku.

Společnost již od roku 2012 vykazovala záporný vlastní kapitál vypovídající o situaci, kdy dluhy převýšily aktiva a potenciální obchodní partner by na základě těchto skutečností nebo bez další analýzy velmi pravděpodobně smlouvu neuzavřel.

Tab. 7 Maximální vytvořená a rozpuštěná částka opravných položek k pohledávkám v období 2012-2014

Rok	Nejvyšší tvorba OP	Nejvyšší rozpuštění OP
2012	76 587 Kč	156 760 Kč
2013	3 340 344 Kč	65 729 Kč
2014	140 583 Kč	3 258 759 Kč

Zdroj: Vlastní

Celkově 5 společností vykazovalo záporný vlastní kapitál od roku 2012 a tím známky porušení předpokladu trvání podniku. Také všech 5 firem tvořilo nebo rozpouštělo opravné položky k pohledávkám v období 2012 až 2014.

Naskytá se otázka, jak moc by se kvantita a suma vytvořených opravných položek změnila, kdyby se postupovalo podle IFRS. Snížení hodnoty pohledávek upravuje standard IAS 39, podle kterého dochází ke snížení hodnoty finančních aktiv jedine v případě, že snížení vyplývá z již uskutečněné události či událostí, které ovlivní odhadované budoucí peněžní toky aktiva a pro toto snížení existuje objektivní důkaz. Pokud tento důvod existuje, musí se vyčíslit ztráta ze snížení hodnoty (Úřední věstník Evropské unie, 2008).

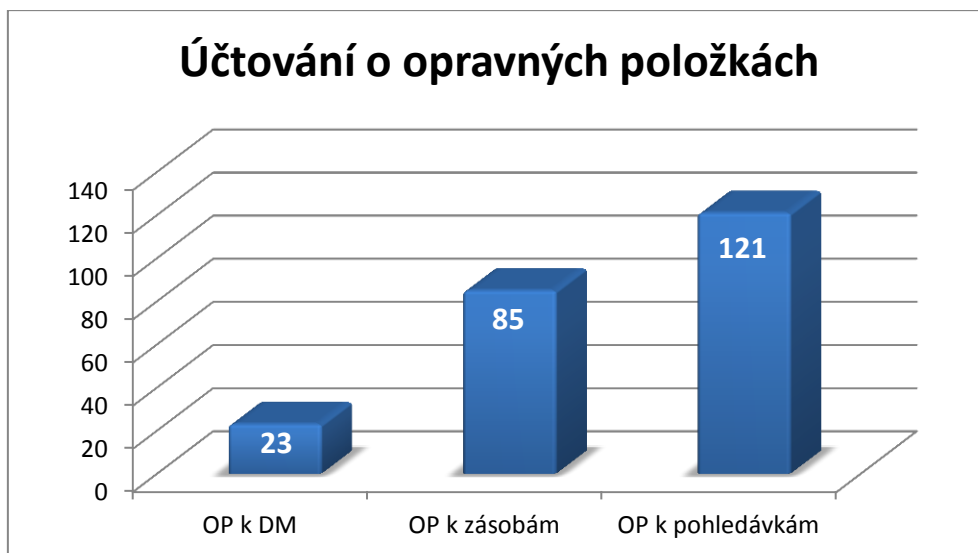
6 Vyhodnocení zjištěných poznatků a návrh řešení vedoucích ke zlepšení současného stavu

Tato kapitola se zabývá syntézou dílčích poznatků a vyhodnocuje zjištěné poznatky z provedené analýzy. Dále navrhuje doporučení, jejichž implementace by mohla vést k efektivnějšímu a věrnějšímu vykázání aktiv v souladu se zásadou opatrnosti a dodržení principu věrného a poctivého zobrazení.

6.1 Vyhodnocení

Opravná položka je významný účetní nástroj, který se vytváří k aktivům podniku a slouží k dodržení zásady věrného a poctivého obrazu účetnictví. Opravné položky se tvoří na základě inventarizace a zjištění, že současná hodnota aktiva je nižší než jeho účetní hodnota a toto snížení je přechodného charakteru. Tvorba sníží výsledek hospodaření daného roku a zároveň sníží účetní hodnotu aktiva. Naopak v momentě, kdy důvod ke snížení pomine, rozpuštění opravné položky zvýší výsledek hospodaření daného roku a zvýší účetní hodnotu aktiva.

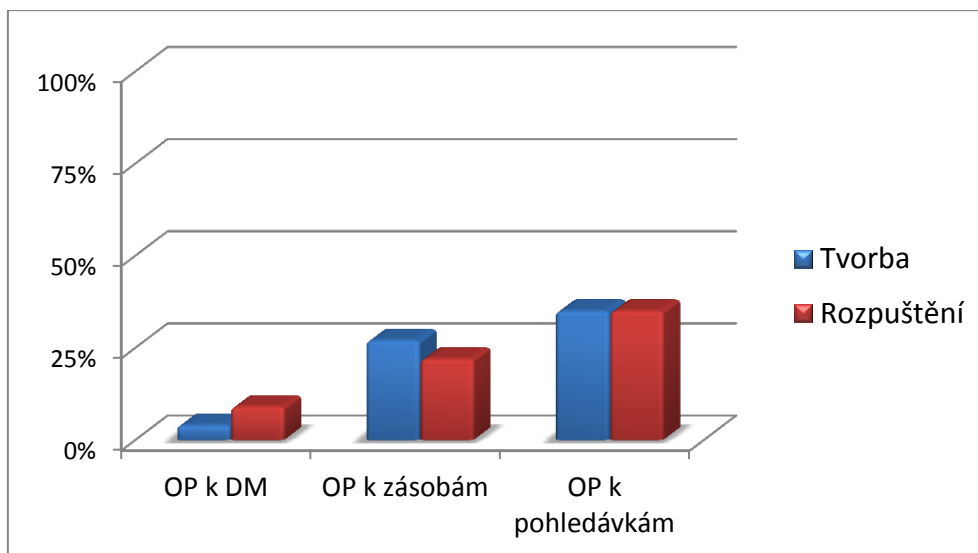
Obrázek 10 zobrazuje průměrný počet firem, které v roce 2012, 2013 a 2014 účtovaly o opravných položkách. V každém roce tvořily či rozpouštěly opravné položky k dlouhodobému majetku, k zásobám nebo pohledávkám. O opravných položkách k pohledávkám účtovalo v průměru 70 % zkoumaných firem v každém sledovaném roce. V každém roce průměrně 49 % firem účtovalo o opravných položkách k zásobám a 13 % společností účtovalo o opravných položkách k dlouhodobému majetku.

Zdroj: Vlastní

Obr. 10 Průměrný počet firem, které účtovaly o opravných položkách v období 2012-2014

Obrázek 11 vykazuje průměrný počet firem, které v období 2012-2014 tvořily a rozpouštěly opravné položky k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám. Z pohledu dlouhodobého majetku převažuje počet firem, které v každém roce rozpouštěly opravné položky, než je tvořily. Průměrně 4 % firem tvořilo a naopak 9 % rozpustilo opravné položky k dlouhodobému majetku. Ze samotné podstaty dlouhodobého majetku, který slouží dlouhodobě a jeho opotřebení je vyjádřeno prostřednictvím odpisů, vyplývá nižší četnost využití oproti ostatním druhům opravných položek. Pokud je správně zvolena odpisová metoda a nastavený odpisový plán, měla by zůstatková cena aktiva odpovídat jeho současné hodnotě.

Zdroj: Vlastní

Obr. 11 Průměrný počet firem, které tvořily nebo rozpouštěly opravné položky v období 2012-2014

Povinností účetních jednotek je brát v úvahu veškeré možné ztráty a předvídatelná rizika týkající se zásob. Pokud je skutečná cena zásob nižší a toto snížení je přechodné, musí se snížit hodnota zásob prostřednictvím opravných položek a postup stanovení musí být popsán ve vnitřní směrnici dané účetní jednotky. Tento druh opravných položek tvořilo průměrně 27 % firem ve sledovaném období. Důvodem pro tvorbu opravné položky může být blížící se datum expirace, sezónní zboží, které se následně prodá se slevou, existence nadlimitních, zastaralých či nízkoobrátkových zásob nebo případné zvýšení nákladů spojených s prodejem zásob.

Opravná položka k pohledávkám se v praxi využívá nejčastěji, což potvrzuje počet 121 firem, průměrně 70 % firem, které účtují o tomto typu opravných položek. Přibližně 35 % firem tvořilo a také rozpouštělo opravné položky k pohledávkám ve sledovaném období. Důvodem využití je i skutečnost, že jako jediná opravná položka může být daňově uznatelnou opravnou položkou při splnění zákonem stanovených podmínek. Prostřednictvím zákonných opravných položek si tak poplatník optimalizuje základ daně. Avšak účetní jednotka by měla dbát na dodržení základních zásad a principů účetnictví a zobrazit ve svém účetnictví skutečnou hodnotu veškerých pohledávek, nehledě na to, jestli se jedná o opravnou položku daňově uznatelnou či nikoliv.

6.2 Doporučení

Povinností každé účetní jednotky je dodržení obecných účetních zásad, jako je zásada věrného a poctivého zobrazení a zásada opatrnosti. Aby tyto zásady byly dodrženy, je nutné prověřovat jakýkoliv náznak možného snížení hodnoty aktiva a následně toto snížení promítnout do účetnictví prostřednictvím opravných položek. Pokud se jakékoliv snížení bude ignorovat a nebude se o něm účtovat, dochází ke zkreslení účetní závěrky, kdy jsou aktiva společnosti nadhodnocena a dochází k porušení základních principů účetnictví. Tvorba opravné položky zásadně ovlivňuje výsledek hospodaření daného roku, a díky tomu se předchází dopadu v období, kdy nastanou předpokládané události, či opravná položka bude čerpána.

Doporučuji průběžně vyhodnocovat vhodnost zvolené metody odpisování a odpisového plánu pro zajištění zůstatkové ceny aktiva, která odpovídá jeho současné hodnotě. Pokud i tak nastane situace podezření na možné snížení hodnoty aktiva, bylo by pro účetní jednotku nejvhodnější použít IFRS postup vyčíslení užitné hodnoty aktiva, který nabízí IFRS standard IAS 36 pro poskytnutí co nejvěrnější výše opravné položky, která by se tvořila. České předpisy neposkytují detailní popis stanovení této výše, a proto by mohlo dojít k velmi nepřesnému odhadu, a tím i výraznému dopadu do účetních výkazů.

V oblasti snížení hodnoty zásob bych doporučovala investovat do správně nastaveného informačního systému, který by zajišťoval rychlý a přesný tok významných informací vedoucích k rozpoznání situace, kdy je nutné vytvořit opravnou položku k danému druhu zásob. Tyto informace by se měly prověřovat častěji, než jen k rozvahovému dni v závislosti na povaze a druhu zásob. Čím dříve společnost rozpozná snížení hodnoty zásob, tím efektivněji může na danou situaci reagovat a rozhodnout o následné likvidaci nebo prodeji se slevou.

Pokud k tvorbě existuje důvod, měla by účetní jednotka tvořit opravnou položku v každém případě, a to i v případě opravných položek k pohledávkám. Fakt, že ne veškeré vytvořené opravné položky jsou daňově účinné, by neměl účetní jednotku v rozhodnutí o tvorbě a účtování ovlivnit.

Celkově bych doporučila, aby společnost efektivně komunikovala, a to nejen mezi kolegy na jednom oddělení, ale také samotné oddělení s jinými. Efektivní tok

informací směrem k finančnímu oddělení zaručí správné vyhodnocení situace z účetního pohledu, které se promítne do účetních výkazů. Pokud by se ve výrobě nebo na skladu rozhodlo o budoucí likvidaci majetku nebo zásob, je nutné, aby pracovníci informovali nebo tuto situaci konzultovali s účetním oddělením. Pokud se jakékoli zásadní změny správně nekomunikují, může dojít k situaci, kdy se měla vytvořit opravná položka, ale k tvorbě nedošlo. Taková situace pak může mít v budoucnosti významný dopad do účetních výkazů. Bylo by na místě upravit vnitřní předpisy tak, aby se dosáhlo efektivního sledování a zjišťování změn.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat účetní závěrky obchodních korporací působící v automobilovém průmyslu z pohledu problematiky snížení hodnoty aktiv a její rozdílnosti v různých účetních úpravách – české předpisy, IFRS a US GAAP.

V mnoha případech se úpravy liší zejména v obsahu. Hlavně IFRS oproti českým standardům poskytuje značně detailnější definice, postupy a vymezení.

V oblasti ocenění IFRS umožňuje využití reálné hodnoty pro ocenění dlouhodobého majetku v rámci modelu přecenění a chápání odpisů je velmi odlišné od české úpravy. Odpisy podle IFRS odrážejí ekonomický prospěch z využívání aktiva oproti českým předpisům, které je chápou pouze jako nástroj zásady opatrnosti. V oblasti odpisování se také liší v uplatnění zbytkové hodnoty, která podle IFRS musí být zohledněna, ale česká úprava toto zohlednění pouze umožňuje. České předpisy umožňují využití komponentního odpisování, ale zároveň neukládají účetním jednotkám zákaz tvoření rezervy na opravu hmotného majetku, což poskytuje prostor pro tvorbu tichých rezerv a ovlivňování výsledku hospodaření. IFRS využití této metody nařizuje. IFRS se problematice snížení hodnoty aktiv věnuje daleko více než česká úprava a poskytuje detaily pro stanovení výše jednotlivých hodnot potřebných ke správnému vyčíslení ztráty ze snížení hodnoty spolu s názornými příklady. České předpisy takto detailní informace neposkytují a závisí na pouhém odhadu účetní jednotky.

Nejvýznamnější rozdíl mezi IFRS a US GAAP spočívá ve vykázání následného zvrácení snížení hodnoty aktiva a způsobu výpočtu hodnoty z užívání. US GAAP neumožňuje ztrátu zvrátit.

U nehmotných aktiv je nejvýraznější rozdíl snížení hodnoty goodwillu, který se podle českých předpisů na snížení netestuje a pouze se odpisuje. IFRS ukládá povinnost goodwill testovat na snížení hodnoty každý rok a případnou ztrátu účetně promítnout.

Snížení hodnoty zásob se v obou úpravách moc neliší, jediným rozdílem je její zaúčtování. Podle českých předpisů se snížení zaúčtuje prostřednictvím opravných položek oproti IFRS, kde se přímo sníží účetní hodnota zásob.

Přístup k problematice snížení hodnoty pohledávek je také odlišný. Snaha IFRS spočívá v zábraně neoprávněného nevykázání nedobytných pohledávek, zato české předpisy se hlavně snaží zabránit neoprávněnému snížení hodnoty pohledávek. Česká úprava má mnoho mezer a měla by být definitivně více propracována.

Práce analyzovala 172 firem působících v automobilovém průmyslu v České republice a hlavním zdrojem pro zpracování byly účetní závěrky sestavené podle Českých účetních standardů a zveřejněné čtyři po sobě jdoucí období, a to od roku 2011 až 2014. Pozornost byla věnována odpisům, které trvale snižují hodnotu aktiva a opravným položkám, které naznačují přechodné snížení hodnoty aktiv.

Z účetních závěrek 172 společností více než 80 % (132) firem používá lineární metodu odpisování a pouze 1 společnost využívá metodu založenou na výkonu. Z povahy automobilového průmyslu, kde se převážně využívá aktiv, která vytváří určité objemy, by se očekávalo majoritní nebo alespoň kombinované zastoupení výkonových odpisů. Lineární metoda se jeví jako nejjednodušší varianta, pro dodržení poctivého a věrného zobrazení by se u aktiva, u kterého lze měřit a zjistit výkon, měla použít metoda výkonová.

Převážná většina společností účtovala v každém období o opravných položkách k pohledávkám, a to v průměru 70 % firem. Průměrně 49 % firem účtovalo o opravných položkách k zásobám a 13 % společností účtovalo o opravných položkách k dlouhodobému majetku.

Tvorba opravných položek k dlouhodobému majetku může naznačovat nesprávně zvolenou odpisovou metodu a nevhodný odpisový plán.

Průměrně 27 % firem vytvořilo opravné položky k zásobám v každém roce. Důvodem pro tvorbu opravné položky mohlo být blížící se datum expirace, sezónní zboží, které se následně prodá se slevou, existence nadlimitních, zastaralých či nízkoobrátkových zásob nebo případné zvýšení nákladů spojených s prodejem zásob.

Přibližně 35 % firem tvořilo a také rozpouštělo opravné položky k pohledávkám ve sledovaném období. Důvodem využití je i skutečnost, že jako jediná opravná položka může být daňově uznatelnou opravnou položkou při splnění zákonem

stanovených podmínek. Účetní jednotka by však měla dbát na dodržení základních zásad a principů a zobrazit ve svém účetnictví skutečnou hodnotu veškerých pohledávek, bez ohledu na to, zda se jedná o opravnou položku daňově uznatelnou či nikoliv.

Pro vyhnutí se zkreslování účetní závěrky a dodržení základních účetních principů by se účetním jednotkám doporučilo průběžně vyhodnocovat vhodnost zvolené metody odpisování a odpisového plánu a při podezření na snížení hodnoty využít postup vyčíslení užitné hodnoty aktiva podle IFRS, pro zajištění přesnějšího odhadu.

U zásob by se případně vyplatilo investovat do správně nastaveného informačního systému, který by zajišťoval rychlý a přesný tok významných informací vedoucích k rozpoznání situace, kdy je nutné vytvořit opravnou položku k danému druhu zásob. Tyto informace by se měly prověřovat častěji, než jen k rozvahovému dni v závislosti na povaze a druhu zásob.

Fakt, že ne veškeré vytvořené opravné položky jsou daňově účinné, by neměl účetní jednotku v rozhodnutí o tvorbě a účtování ovlivnit. Pokud k tvorbě existuje důvod, měla by účetní jednotka tvořit opravnou položku v každém případě, a to i v případě opravných položek k pohledávkám.

Mezi finální doporučení patřilo, aby jednotlivé funkce společnosti efektivně komunikovaly. Efektivní tok informací směrem k finančnímu oddělení zaručí správné vyhodnocení situace z účetního pohledu, které se promítne do účetních výkazů. Dosáhnout efektivního sledování a zjišťování změn by se mohlo např. úpravou vnitřních předpisů nebo týdenními schůzkami se zástupci jednotlivých funkcí.

Seznam literatury

BOKŠOVÁ, J. Účetní výkazy pod lupou I.: Základy účetního výkaznictví. 1. vyd. Praha: LINDE Praha, 2013. ISBN 978-80-720-1-921-2.

BOHUŠOVÁ, H. Harmonizace účetnictví a aplikace IAS/IFRS. Vybrané IAS/IFRS v podmínkách českých podniků. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-366-9.

DELOITTE, *Jaká je hodnota vašich zásob*. [online]. 2010, [cit. 11. 4. 2019]. Dostupný z URL: < http://edu.deloitte.cz/Upload/Newsletters/accounting/2010/ucetni_zpravodaj_1001.pdf>.

DVOŘÁKOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 5. Vyd.. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0692-8.

Ernst & Young, *IAS 36 Impairment testing: practical issues*. [online]. 2011, [cit. 26. 4. 2019]. Dostupný z URL: < http://www.powertechexposed.com/IAS_36_impairment_testing_GL_IFRS.pdf>.

VŠB, Financial management of Firms and Financial Institutions [online]. 2017, [cit. 07. 5. 2019]. Dostupný z URL: < https://www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/frpfi/.content/galerie-souboru/2017/proceedings/Part_III_a.pdf>.

IAS PLUS, *Impairment of long-lived assets to be held and used or to be disposed of by sale: Key differences between U. S. GAAP and IFRS*. [online], [cit. 23. 4. 2018]. Dostupný z URL: < <https://www.iasplus.com/en-us/standards/ifrs-usgaap/impairment-of-assets/>>.

IFRS BOX, *IAS 36 Impairment of Assets*. [online]. 23. Listopadu 2013, [cit. 26. 4. 2018]. Dostupný z URL: < <http://www.ifrsbox.com/ias-36-impairment-assets/>>.

IFRS v praxi, *Hlavní rozdíl mezi IFRS a českými předpisy*. [online]. 26. Března 2018, [cit. 06. 5. 2018]. Dostupný z URL: < <https://www.du.cz/oncifrs/onb/33/hlavni-rozdil-mezi-ifrs-a-ceskymi-predpisy-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EueQyFtLyEm7v7JZuKc8kxE41OyNF1xTrQ/>>.

KOLLER, T. -- WESSELS, D. -- GOEDHART, M. Valuation.: Measuring and Managing the Value of Companies. 4. vyd. USA: McKinsey&Company, 2005. 739 p. ISBN 0-471-70218-8.

KRABEC, T. Oceňování podniku a standardy hodnoty. 1. vyd. Praha: GRADA, 2009. ISBN 978-247-2865-0.

KRUPOVÁ, L. IFRS Mezinárodní standardy účetního výkaznictví. 1. Vyd. Praha:

VOX, a.s., 2009. ISBN 978-80-86324-76-0.

KRUPOVÁ, Lenka, Libor VAŠEK a Michal ČERNÝ. IAS/IFRS: mezinárodní standardy účetního výkaznictví. Praha: VOX, 2005. Účetnictví (VOX). ISBN 80-86324-44-3.

KIMMEL, Paul D., Jerry J. WEYGANDT a Donald E. KIESO. Principles of accounting: tools for business decision making. New York: J. Wiley, 2005. ISBN 0-471-40133-1.

MAŘÍK, M. Metody oceňování podniku.: Proces ocenění základní metody a postupy. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2011. ISBN 978-80-86929-67-5.

MLÁDEK, R. Světové účetnictví. [online]. 3. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2005

MLÁDEK, R. IFRS/US GAAP. [online]. 2018. [cit. 2. 12. 2018]. Dostupný z URL: < <https://www.gaap.cz/sites/default/files/upload/pdf/1-GAAP-IFRS.pdf>>

MLÁDEK, Robert. Postupy účtování podle IFRS: IFRS policies and procedures. Praha: Leges, 2009. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-13-4

PALEPU, K G. -- PEEK, E. -- HEALY, P M. Business Analysis and Valuation.: Text and Cases. IFRS Edition. 2. vyd. Andover: South-Western Cengage Learning, 2010. ISBN 978-1-4080-1749-4.

PROCHÁZKA: *Snížení hodnoty aktiv- konkrétní projev aplikace zásady opatrnosti v účetních výkazech* [online]. 2011. [cit. 20. 4. 2018]. Dostupný z URL:< https://webhosting.vse.cz/prochazd/media/Materialy/VSE/Veda/2008/2008_Zitomir.pdf >

RYNEŠ, Petr. Podvojný účetnictví a účetní závěrka. 18. aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2018. ISBN 9788075541161.

ÚČETNÍ PORTÁL, *IAS 36 I.* [online], [cit. 21. 4. 2018]. Dostupný z URL: < https://www.ucetni-portal.cz/stahnout/ias-36-cz_880.pdf/>.

ÚŘEDNÍ VĚŠTNIK EVROPSKÉ UNIE [online], [cit. 3. 12. 2018]. Dostupný z URL:<<https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:320:0001:0481:CS:PDF>>.

VAŠEK, Libor. Finanční účetnictví a výkaznictví. 2., aktualiz. vyd. Praha: Institut certifikace účetních, 2014. Vzdělávání účetních v ČR (Institut certifikace účetních). ISBN 978-80-86716-97-8.

Vyhláška č. 500/2002 Sb. kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obr. 1 Základní schéma IAS 36 Snížení hodnoty aktiv	15
Obr. 2 Rozdělení společností v automobilovém průmyslu podle právní formy	34
Obr. 3 Rozdělení společností v automobilovém průmyslu podle metody odpisování	34
Obr. 4 Počet firem, které vytvořily nebo rozpustily opravné položky k DM v období 2012-2014	36
Obr. 5 Vytvořená a rozpuštěná celková suma opravných položek k DM v období 2011-2014	37
Obr. 6 Počet firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky k zásobám v období 2012-2014	38
Obr. 7 Vytvořená a rozpuštěná celková suma opravných položek k zásobám v období 2012-2014	39
Obr. 8 Počet firem, které vytvořily a rozpustily opravné položky k pohledávkám v období 2012-2014	41
Obr. 9 Vytvořená a rozpuštěná celková suma opravných položek k pohledávkám v období 2012-2014	42
Obr. 10 Průměrný počet firem, které účtovaly o opravných položkách v období 2012-2014	45
Obr. 11 Průměrný počet firem, které tvořily nebo rozpouštěly opravné položky v období 2012-2014	46

Seznam tabulek

Tab. 1 Rovnoměrné odpisy bez zohlednění zbytkové hodnoty	18
Tab. 2 Rovnoměrné odpisy se zohledněním zbytkové hodnoty	19
Tab. 3 Porovnání výsledku hospodaření při bez zohlednění a se zohledněním zbytkové hodnoty	19
Tab. 4 Ilustrativní příklad výpočtu hodnoty z užívání	22
Tab. 5 Maximální vytvořená a rozpuštěná částka opravných položek k DM v období 2012-2014	37

Tab. 6 Maximální vytvořená a rozpuštěná částka opravných položek k zásobám
v období 2012-2014 39

Tab. 7 Maximální vytvořená a rozpuštěná částka opravných položek
k pohledávkám v období 2012-2014 42

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Kateřina Dohnalová		
STUDIJNÍ OBOR	6208T138 Globální podnikání a finanční řízení podniku		
NÁZEV PRÁCE	Snížení hodnoty aktiv v účetních závěrkách obchodních korporací		
VEDOUCÍ PRÁCE	Ing. Josef Horák, Ph.D.		
KATEDRA	KFU - Katedra financí a účetnictví	ROK ODEVZDÁNÍ	2019
POČET STRAN	58		
POČET OBRÁZKŮ	11		
POČET TABULEK	7		
POČET PŘÍLOH	0		
STRUČNÝ POPIS	<p>Cílem této práce je analyzovat účetní závěrky obchodních korporací působících v automobilovém průmyslu v České republice z pohledu problematiky snížení hodnoty aktiv.</p> <p>Kapitoly rozebírají problematiku snížení hodnot aktiv v účetnictví a její úzké spojení se základními účetními pilíři. Dále vymezují způsoby určení hodnoty aktiv a vykázání jejich snížení v souladu s českou legislativou, IFRS a US GAAP, a to zejména v oblasti odpisů, dlouhodobého majetku, zásob a pohledávek.</p> <p>Na základě analýzy používaných metod odpisování a účtování o opravných položkách k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám, se došlo k několika doporučením, které mohou vést k efektivnějšímu vykázání aktiv v účetních závěrkách.</p>		
KLÍČOVÁ SLOVA	aktiva, snížení hodnoty, opravné položky, odpisy, IFRS, US GAAP		

ANNOTATION

AUTHOR	Kateřina Dohnalová		
FIELD	6208T138 Corporate Finance Management in the Global Environment		
THESIS TITLE	Asset Impairment on a Financial Statement		
SUPERVISOR	Ing. Josef Horák, Ph.D.		
DEPARTMENT	KFU - Department of Finance and Accounting	YEAR	2019
NUMBER OF PAGES	58		
NUMBER OF PICTURES	11		
NUMBER OF TABLES	7		
NUMBER OF APPENDICES	0		
SUMMARY	<p>The aim of this diploma thesis is to analyze financial statements of companies which are active in the automotive industry, in the Czech Republic, in a view of asset impairment issues.</p> <p>Chapters are devoted to asset impairment and its close link to fundamental accounting principles. They also define methods of asset value determination and ways of adjusting the value in compliance with Czech legislation, IFRS and US GAAP. The analysis is focused on depreciation and adjusting entries regarding long-lived assets, stock and receivables.</p> <p>A few recommendations were suggested based on the analysis of depreciation methods and accounting for adjusting entries for long-lived assets, stock and receivables. This is to improve recording of asset value which comply with prudence principle and true and fair view in financial statements.</p>		
KEY WORDS	assets, impairment, adjusting entries, depreciation, IFRS, US GAAP		